

MAGASINET Skog

07 - 2021

Når skogen
eksproprieres

Leier ut bryllupsgaven

Olga har slitt ut åtte
motorsager

FULLFYR

i vedmarkedet



KESLA - FOR ET EFFEKTIVT SKOGBRUK



Illustrasjonsfoto - avbildet modell kan avvike fra annonsert pris.

Med over 30 års erfaring er Kesla verdens ledende produsent av tømmerhengere.

Selskapet tilbyr markedets bredeste skogstrailerprogram for traktorer som kan brukes til hogst og transport.

Det brede utvalget har akkurat de riktige alternativene for både små og store behov.

Finn din nærmeste forhandler på www.valtra.no

104 tømmerhenger

- 104 - 10 t tømmervogn
- 400/60x15,5 hjul
- Hydrauliske bremses på 4 hjul
- Verktøykasse på frontgrind
- Baklys slik at den kan registreres

204T kran

- Rekkevidde 6,8m
- Løftekraft 795kg/4m
- Walveoil DPX 100 reguleringsventil med el. spakkontroll
- Lenk med dobbeltbrems
- Rotator CR400
- ProG 20 tømmerklype
- A-ramme støttebein
- Arb.lys 2x20w LED mont.på stikke

Høstpris lagervogner eks. mva. og frakt i Norge

kr. 329.000,-

**Valtra N-serie
fra kr. 897.000,-**



Illustrasjonsfoto - avbildet modell kan avvike fra annonsert pris.

FMG - FOR NORDISKE VINTERVEIER

FMG er en profesjonell aktør innen vei-vedlikehold, uansett årstid.

Akkurat nå kan du få redskap for vinter-vedlikehold til meget gunstige priser.

Finn din nærmeste forhandler på www.valtra.no

Rask levering av FMG vinterredskaper

- FMG AA 300 fra kr. 60.000,-*
- FMG PA 300 fra kr. 63.500,-*
- FMG NAH 275 V-plog fra kr. 85.000,-*
- FMG UA U-plog fra kr. 113.000,-**
- FMG RAP 275 bakmontert skjær fra kr. 85.000,-**
- FMG SLK klappvingskuffe fra kr. 56.500,-**

* Gjelder så langt lageret rekker, pris er eks. mva, frakt og montering
** Pris er eks. mva, frakt og montering



Vedlikehold Nyinstallasjoner Vi kan ildfast murverk

Ildfast leverer alt innen ildfaste materialer og installasjoner. Våre ingeniører og prosjektledere er bransjeledende på erfaring og kompetanse. Vi jobber hver dag for å bli det naturlige førstevalg når du skal velge din leverandør av ildfaste materialer og tjenester.



INSTALLASJONER • MATERIALSALG • BRENSELRISTER • INDUSTRIRENGJØRING • FEIING

Ildfast AS

Telefon 64 94 00 00
E-post ildfast@ildfast.no

www.ildfast.no

24H
SERVICE
64 94 00 00

Skog

UTGIVER



i samarbeid med
**ALLSKOG, AT Skog,
Glommen Mjøsen Skog
og Viken Skog**

Ansv. utgiver: **Per Skorge**

ADRESSE/DRING

post@skog.no

REDAKTØR

Roar Ree Kirkevold

roar.ree.kirkevold@skog.no

Telefon: 908 27 397

JOURNALIST

Marius Lippestad

marius.lippestad@skog.no

Telefon: 478 45 705

LAYOUT

Mediamania.no

oyvind@mediamania.no

REDAKSJONSRÅD

Oddny Estenstad, ALLSKOG; Stine Solbakken, AT Skog; Silje Ludvigsen, Glommen Mjøsen Skog; Olav Bjella, Viken Skog og Ellen Alfsen, Norges Skogeierforbund.

ANNONSER

a2media as

Ronny Grenberg

Tlf. +47 90 76 39 84

ronny@a2media.no

POSTADRESSE

Skog

Norges Skogeierforbund

Postboks 1438 Vika

0115 Oslo

Epost: redaksjonen@skog.no

Nettside: www.skog.no

ABONNEMENT

Kr 490 for 8 numre (ikke-medlemmer)

Bestilling av abonnement:

post@skog.no

ISSN 1892-9990

Opplag: 31.835

Godkjent lesertall per 2020: 75 000.

Prepress og trykk: Ålgård Offset AS

Bruk av artikler, bilder og annonser er ikke tillatt uten etter avtale. Magasinet Skog forbeholder seg retten til å lagre og utgi stoff/ annonser elektronisk.

FORSIDEFOTO:

Tommy Rossbach og mange med ham har god grunn til å glede seg over vedmarkedet.

Foto: Roar Ree Kirkevold

Fagpressen



INNHold

 Nr. 7 2021

Foto: Roar Ree Kirkevold



Tung satsing på tre

Flaggstangprodusenten Aanesland limtre og Sør laminering AS er innovative bedrifter på Sørlandet. Nå investerer de 30 millioner kroner i ny fabrikk, og planer om fullskala vindmøller i tre.

Side: 44-46

Foto: Roar Ree Kirkevold



BELLAND OG BYBUSSEN

Nils Belland trives aller best med å arbeide ute i skogen. Som arbeidskamerat har han en Volvo B-725-5 buss. Den sørger for at sagbladet går jevnt og trutt når Nils skjærer tømmer.

Side: 20-23

FASTE SPALTER:

07 → Leder
69 → Kronikk
72 → Tømmermarkedet
75 → Stammespråket



Foto: Marius Lippestad

«TÅRNET» HUSER FLERE HUNDRE STUDENTER

Victoria Kostova sikter seg tidlig inn på drømmeleiligheten i 16 etasje. Studentsamskipnaden i Halden er byggherre for det som kanskje er verdens høyeste bygg i massivtre.

Side: 38-41

76 → Mat fra skogen
78 → Nytt og nyttig
79 → Kryssord
81 → Tall fra skogen

NÅR GOD- FØLELSEN TELLER

Dine fordeler:
Rabatter
på bil og
drivstoff



Agrol

Små og store gleder gjør arbeidsdagen bra.

Med Agrol-rabatt sparer du mange tusen kroner på ny bil, enten du jakter på drømme bilen eller en praktisk arbeidsbil. Det lønner seg også å fylle drivstoff med Agriscard hos Circle K, Best, YX, YX 7-Eleven og Eco-1.

✓ Bli kjent med to nye billeverandører på Agroteknikk 25.-28. november i Lillestrøm - Polestar og Fleks bilabonnement. Håper vi ser deg!

HØST ALLE GODENE PÅ AGROL.NO.



Eff. rente: 25,49, v/15.000,- o/12 mnd. Kostnad 1.865,43 kr. Totalt 16.865,43 kr.

Betydelige utfordringer krever gode allianser

Vi opplever ikke bare stadige motsetninger mellom aktiv bruk av skogressursene og vern her i Norge. Vi ser også det samme fenomenet i Europa. Det gjør at vi ikke bare må arbeide for retten til å drive et aktivt bærekraftig skogbruk her hjemme, men vi må også ha gode internasjonale samarbeidspartner. Dette fordi mye av det vi må forholde oss til nå og fremover er en følge av regelverk som utformes innen EU, og som igjen implementeres i Norge via EØS avtalen.

For at vi norske skogeiere skal kunne få frem våre synspunkter og særegenheter så tidlig som mulig og med størst mulig tyngde, er det derfor viktig at vi har et tett og godt samarbeid i Norden gjennom NSF (Nordic Family Forest) og i Europa via CEPF (Confederation of European Forest Owners).

Vi ser et EU som tar en retning hvor man istedenfor et aktivt bærekraftig skogbruk i stor grad ønsker å la dagens skog bli stående urørt ut fra mer ensidige miljøsyn. Det er også et paradoks at EU ønsker økt bruk av tre samtidig som man vil ha redusert mulighet til avvirkning. Etter min oppfatning legger EU kommisjonen

til grunn en ubalanse i bærekraftbegrepet ved å sette mer snevre miljømessige forhold langt høyere enn sosiale og økonomiske forhold, noe som også stemmer dårlig med FNs mer balanserte definisjon av bærekraft.

Europeisk og norsk skogbruk står overfor betydelige utfordringer, og mer enn noen gang trenger vi derfor gode allianser. Ved å stå sammen kan vi mobilisere hele det europeiske skogbruket til felles innsats via nasjonalstatene overfor EU. Vi må sammen sikre at vi også i fremover kan utnytte og forvalte skogressursene på en aktiv og bærekraftig måte.

Heidi Hemstad
Styreleder
Norges Skogeierforbund



”

Vi ser et EU som tar en retning hvor man istedenfor et aktivt bærekraftig skogbruk i stor grad ønsker å la dagens skog bli stående urørt ut fra mer ensidige miljøsyn



FOTO: KVINNER I SKOGBRUKET/PRESSEMELDING

Likestillingspris til kvinner i skogbruket

Fagforbundet Innlandet valgte Kvinner i Skogbruket som årets vinner av likestillingsprisen. Det siste året har Kvinner i skogbruket blant annet jobbet for et nettverk for unge kvinner i skogbruket, samt arrangert kræsje-kurs i skogbruk.

– Likestillingsprisen betyr stor anerkjennelse for en tradisjonelt beskjeden næring som skogbruket. Vi blir lagt merke til, og det hjelper en bransje som må bli flinkere til å synliggjøre alle mulighetene som ligger der, sier daglig leder Britt T. Godtlund til Magasinet Skog. Britt T. Godtlund til venstre på bildet.



FOTO: MARIUS LIPPESTAD

Japan vil lære av norsk skogforvaltning

Mange tror at hele Japan er en eneste stor by, men faktisk er 2/3 av landet skog. Utfordringen er at bratt terreng gjør det kostbart å hogge tømmer.

I tillegg er skogforvaltningen lite aktiv og skogarealene blir i for liten grad fornyet etter hogst. Samtidig øker gjennomsnittsalderen blant skogeierne og mange skogområder sliter med avfolkning. Derfor skal en gruppe forskere fra Japan analysere skogforvaltning i Norge, Østerrike og Tyskland. Gjennom en spørreundersøkelse som er lagt ut på hjemmesidene til Glommen Mjøsen skog og Allskog kan skogeiere bidra med sine erfaringer. Målet er å lære mer om hvordan skogen forvaltes i Norge og om det er mulig å overføre våre erfaringer

for å gjøre skogbruk og skogeiersamvirke mer aktive i Japan.

–Profilen på skogeiendommene i Allskog og Glommen Mjøsen skog er ganske lik hvordan den er i Japan. Derfor er vi veldig interessert i hvordan samvirkemedlemmene forvalter skogeiendommene sine. Vi håper så mange som mulig svarer på undersøkelsen, som tar om lag 15 minutter, sier en av de ansvarlige, professor Sato fra Kyushu universitet. Hun har tidligere besøkt skogeiere i Norge for å studere skogforvaltning.

De som er interessert i å delta kan finne mer informasjon og undersøkelsen på hjemmesiden til Allskog og Glommen Mjøsen skog. Frist for å svare på undersøkelsen er 6. desember. Det trekkes ut heldige vinnere som deltar i undersøkelsene. Vinnerne får 1.000 kroner hver.



FOTO: ROAR REE KIRKEVOLD

Trehoder i trafikken

Plutselig la bilister i et større område i midtre Vestfold merke til at det dukket opp mannsfigurer langs veiene. De er ganske like og forestiller et mannsansikt med pipe og ønske om god tur. Figurene står på de underligste steder, i rundkjøringer og i skogkantene. Til glede for bilister, og sikkert til ergrelse for myndigheter med regler for det meste.

– Jeg hadde litt tid til overs, og så hogg jeg ut noen hoder for å ha det gøy og spre litt glede blant folk, forteller opphavsmann og hverdagskunstner Arild Johansen (83). Kubbene får han av venner og kjente og til nå har det blitt 97 mannhoder. Bokseren Arild trener fortsatt boksing to ganger i uka, og kjører gjerne en tur for å sette ut flere gledespredere.

Om de overlever vinterens salt og brøyting, vet han jo ikke, men det er ikke viktig. Han har allerede gledet mange. Et eksempel på kreativitet fra skogen.

Visste du at ...?

Når du skal kontrollere om det kommer nok planter opp etter hogst, kan du bruke ei stang på 3,99 meter som du svinger rundt til en sirkel (forsiktig). Tell opp alle ønskede planter innenfor sirkelen som du tror kan bli store trær i fremtiden. Opptellingen går lettere hvis dere er to. Sirkelen utgjør et areal på eksakt 50 kvadratmeter. Gang treantallet med 20, så får du antall planter per dekar. Ta flere stikkprøver i plantefeltet.

Kilde: Trond Håvard Bjørnstads lærebok; Skogfag.



Bioenergidagene 22. – 23. november

Med stadige prisrekorder på strøm er hele bioenergiindustriens årlige samling mer aktuell enn noensinne. Konferansen samler 15-200 deltakere som jobber i hele verdikjeden fra ressurs til levert bioenergi og tilbyr innlegg om bioenergi i form av varme, kraft, drivstoff og andre produkter. Få et innblikk i gjeldende og kommende rammebetingelser på Quality Airport Hotel Gardermoen. Arrangør er Norsk Bioenergiforening (også live streaming). De er interesseforeningen for norsk bioenergiindustri, og arbeider for å fremme økt bærekraftig produksjon og bruk av bioenergi i Norge, og de tilbyr medlemskap til bedrifter, organisasjoner, offentlige enheter og enkeltpersoner.

FORSKNING PÅ ELGMENY

Hurtigvoksende løvtrær kan svare raskere på et varmere klima enn bartrær, så klimændringer vil påvirke sammensetningen av skogene ved at det blir flere løvtrær, skriver Nationen i forbindelse med at biolog Katariina Vuorinen tok doktorgraden på planteeters beiting på 47 avgrensede områder i Norge og 15 i Canada i vår. Vegetasjonsveksten ble sammenlignet med den innenfor inngjerdede områder hvor elgen ikke fikk slippe til. Elgens beiting førte til lavere vekst hos rogn og bjørk i Canada og hos bjørk og furu i Norge.

I Canada vokste rogn 12 centimeter mindre og bjørk 13 centimeter mindre. I Norge vokste bjørk 8 centimeter mindre og furu 3 centimeter mindre.

Konklusjonen er at elgens beiting motvirker effekten av et varmere klima på skogens vekst. Men forskningen viser også at effekten varierer avhengig av andre faktorer i hvert økosystem. Snø beskyttet for eksempel trærne mot beiting.



FOTO: MARIUS LIPPESTAD

Flishaug ble liggende i veien i tre dager

En uheldig sjåfør fikk lastebilhullet i grøfta. I drøyt 150 meter kjørte lastebilen med hjulet utenfor veien. Til slutt sa det stopp. Hengeren veltet, og flere tonn med sagflis ble liggende på Riksvei 22 i Eidsberg i Indre Østfold kommune. Til lokalavisen Smaaalenenes Avis sier politiet at de ikke mistenker noe ulovlig. Til samme avis opplyser Viken Fylkeskommune at sagflisen blir ryddet av veien to dager etter uhellet fant sted. Dermed måtte indre østfoldinger belage seg på redusert fremkommelighet i tre dager.

Kortreist og gratis klesvask

Visste du at de dekorative nøttene til hestekastanjetreet inneholder saponin? Fra disse kan du enkelt lage nedbrytbart og organisk vaskemiddel. Siden det er skadelig hvis det kommer inn i blodbanen via sår og rifter i huden, skal det ikke brukes til kroppsvask. Saponinen finnes i nøtten under skallet, så du bør hakke opp 5-6 kastanjer til en normal klesvask. Jo mindre biter, jo mer saponin blir frigjort. Fyll varmt vann et par centimeter over kastanjemassen, og la det stå til neste dag. Sil av væsken på et eget glass og vaskemiddelet er klart til bruk. Saponin kan utvinnes både fra friske og tørkede nøtter og fem kilo skal være nok til et års forbruk, skriver bladet Ren Mat.

Kilde: Greencalender.blog.worldspress.com



FOTO: ROAR REE KIRKEVOLD

FLYTENDE ORIGINALDELER



Kontakt Keddell & Bommen AS / Tlf.: 22 06 15 30 / E-post: olje@keddell.no



Simon Andersson Støa (30) ga Malin Olsen Støa (28) geiter i bryllupsgave. Det skulle vise seg å bli starten på noe spesielt.

Bryllupsgave ble business

Den litt uvanlige bryllupsgaven ble starten på ekteparets utleievirksomhet.

Tekst og foto: Marius Lippestad



Da Simon og Malin ga hverandre sitt ja ble det ikke bare starten på et ekteskap. For bryllupsgaven fra Simon skulle også bli starten på parets utleievirksomhet. FOTO: KRISTINE HELLEMO



Rundt geitenes hals henger teknologien Nofence. Det norskutviklede gjerdesystemet sørger for at geitene forblir innenfor GPS-kordinatene Simon og Malin oppgir.

For et par år siden fikk Simon Andersson Støa (30) sitt ja fra Malin Olsen Støa (28). Bryllupet skulle imidlertid føre til mer enn et langt og lykkelig

liv sammen. Det ble også startskuddet for en ny næringsvirksomhet. Av Simon fikk nemlig Malin to geiter i bryllupsgave. I utgangspunktet skulle geitene, som fikk navnene Ludvig og Luna, bare være til å kose med på gården de tok over etter Malins besteforeldre. Det nygifte paret fikk imidlertid nyss i at noen i Trøndelag drev med utleie av geiter. Her så de muligheten for å utforske et nokså nytt marked.

– Vi kjøpte 10 geiter i vinter, de fikk siden killinger, forklarer Simon.

Sammen med Malin tar de imot Magasinet Skog på Flisa. 14 geiter er utplassert ved en omsorgsbolig for øyeblikket. Her er de på jobb for kommunen. I ulendt terreng åpner dyrene opp landskapet, samtidig som de skaper glede for beboerne.

Malin og Simon har bestemt seg for å satse på utleiegeiter. De har bygget et nytt fjøs på gården med plass til 100 geiter,

men i første omgang er planen å ha rundt 50. Det er ingen gjerder å spore. Tar man en nærmere kikk på geitene, bærer alle et halsbånd.

– Nofence heter det, forklarer Malin.

– Gjennom en app setter vi opp hvilke områder geitene skal beite på. Når geita er på vei ut av det oppmerkede området får den et lydsignal. Dersom geita fortsetter videre vil den få flere lydsignaler, før den til slutt får et støt. Nå vet geitene at de skal snu så fort de hører det første pipet fra halsbåndet. Det fungerer veldig bra, sier ekteparet.

SPISER UØNSKEDE ARTER

Simon er lærer på Sønsterud, ved nyttår starter han i ny jobb som leder for kommuneskogen i Åsnes. Han mener at geit kan være nyttig for skogeiere.

– Vi har et prosjekt med kommunen som går på at geitene skal beite på kjempespringfrø. De er også glad i rødhyll. Bruk av geit kan bidra til å forhindre spredning av uønskede arter. Jeg ser for meg at de kan brukes til å rydde kraftgater. Her vi befinner oss, midt i rovdyrsonen, tar vi ikke sjansen på å sende dem langt inn i skogen. Vi lar dem først og fremst gå i bygdenære strøk. Men jeg ser helt klart at geit er nyttig til bruk i skogen, sier Simon.

STOR ETTERSPORSEL

Ludvig, Luna og resten av gjengen med horn begynner å jobbe når lauvet spretter fram, helt til 20 september. Simon peker på at dette er en miljøvennlig måte å drive landsskapspleie på. Geita rydder sakte, men sikkert områdene, samtidig som den gjødsler. Dyrene kommer til mange steder der det ellers ville vært vanskelig for et menneske å komme til med motorsag.

Som en grov tommelfingerregel kan man regne at geitene rydder cirka ett mål i måneden. De er stillegående, samtidig som de skaper begeistring og liv i nærmiljøet. Eierne ser til dem annenhver dag. De sørger for at de har nok drikke, og at de er friske. Folk i området passer også godt på, og mange nøler ikke med å ringe dersom de oppdager noe utenom det vanlige.

Responsen på ekteparets geiteprosjekt har vært god. De har fått støtte av Innovasjon Norge til bygging av fjøs, samt god hjelp av kommunen til å utvikle prosjektet.

– Vi har bestilt 10 nye geiter. Etterspørselen har vært veldig god og vi har mange på venteliste både ett og to år fremover, sier Simon Andersson Støa og Malin Olsen Støa.

NORGESBOM

AUTOMATISK BOMLØSNING

powered by Finter AS



BOMLØSNING UTEN FYSISK SPERRE

Markedsledende bomløsning med skiltgjenkjenningssystem som leser av kjøretøyets registreringsnummer både foran og bak. Vi har over 160 bomanlegg fordelt på kunder over hele Norge.

Vår egenutviklede teknologi er laget spesifikt for å håndtere passeringer på privateide bomveier. Med våre profesjonelle og kundetilpassede løsninger bidrar vi til enklere ferdsel for trafikanter, store besparelser og økte inntekter for våre kunder.

LØSNINGEN HÅNDTERER

- ✓ VIPPS eller betalingskort
- ✓ Automatisk trekk
- ✓ Kundetilpassede abonnement
- ✓ Klippekort
- ✓ Forhåndsbetalt klipp
- ✓ Faktura, norske og utenlandske kjøretøy

✉ post@norgesbom.no ☎ 47 700 700

🌐 www.norgesbom.no



Altfor ofte ender skogeieren med å få restriksjoner på bruk av eiendommen sin fordi samfunnet krever en tjeneste som skogen tilbyr.



HVEM EIER SKOGENS CO₂

Du som skogeier bør få betalt for å tilrettelegge for de tjenestene skogen din tilbyr samfunnet.

Tekst: Ida Aarø, foto: Marius Lippestad

Skogen får stadig økt fokus som klimaløsning. Ettersom vi får dårligere og dårligere tid til å kutte klimagassutslipp, er det flere som mener at vi best bør bruke skogen til økt binding og lagring av CO₂. Hvorvidt dette er en klok strategi eller ei, skal vi ikke gå inn på her, men det reiser spørsmålet; hvem eier egentlig fotosyntesen?

Skogen tilbyr en rekke viktige økosystemtjenester. Vi er vant til at de konkrete tjenestene, som tømmerproduksjon, jaktrettigheter og utleie av hytter og koier, tilhører skogeieren. Men hva med de mer diffuse tjenestene, slik som flomdemping, vannrensing, beskyttelse mot ras og skred og fotosyntese? Her er ikke svarene like

enkle, og det er heller ikke enkelt å prise slike tjenester.

For bonden som får krav om å kutte klimagassutslipp kan det virke urettferdig at man ikke kan vise til at eiendommen faktisk har et netto CO₂-opptak som følge av skogens vekst. I den sammenheng er det viktig å gå tilbake til årsaken bak klimautfordringen. FNs klimapanel viser at det viktigste tiltaket for å hindre global oppvarming er å stanse tilførsel av fossilt CO₂ inn i kretsløpet. Selv om skogen kan dempe skaden gjennom å binde noe av det tilførte CO₂, et klarer ikke naturen å binde alt. Ekstra

karbonlagring i skog må komme i tillegg til reduserte klimagassutslipp, ikke i stedet for. Skogeierforbundet mener derfor det fra et klimastandpunkt er uklokt at fossilt CO₂ og biogent CO₂ i skog behandles likt. Skogen bør ikke brukes som en unnskyldning for å ikke kutte utslipp.

Når det er sagt, mener vi likevel at skogeieren i større grad bør få betalt for de tjenestene skogen tilbyr. Altfor ofte ser vi at skogeieren ender med å få restriksjoner på bruk av eiendommen sin fordi samfunnet krever en tjeneste skogen tilbyr. Vi mener at skogeieren heller bør få betalt for å

tilrettelegge for denne tjenesten. Derfor jobber vi nå med å undersøke muligheten for at skogeier kan få betalt for skogbehandling som fører til at skogen binder ekstra karbon.

Systemene eksisterer flere steder allerede. Det kanskje mest kjente eksempelet er Norges engasjement i tropiske skogland, hvor vi betaler flere hundretalls millioner kroner for at landene skal unngå avskoging. Her er det snakk om å unngå irreversible utslipp, men det er også mulig å se for seg at man kan ta betalt for ekstra karbonlagring i skogen sin, f. eks. ved å plante skog på nye arealer, eller ved å la skogen få stå noen år ekstra før man hogger den. Systemet krever at det finnes noen som er villige til å betale for de ekstra «karbonkvotene» skogeieren tilbyr. Foreløpig har kvoteprisen ligget såpass lavt at det er få som har sett seg

tjent med det. Vi ser imidlertid en økende interesse blant bedrifter som ønsker å investere i klimapositive prosjekter, og tror derfor på et større marked for dette fremover.

Heldigvis for skogeieren henger lønnsom skogproduksjon tett sammen med et klimanyttig skogbruk. Mindre tilgang og økt pris på klimaskadelige råvarer vil gi økt etterspørsel og pris på trevirke. På den måten får man også betalt for klimanytten skogen gir, om enn indirekte, frem til et karbonkvotesystem for skogen er på plass.

”

Skogen bør ikke brukes som en unnskyldning for å ikke kutte utslipp. Ida Aarø



Skogeierskole på nett

– midt i blinken for deg som skal overta skog eller nylig har overtatt skogeiendom



Du trenger ingen forkunnskaper – her kan du stille helt blank!

Skogeierskolen på nett består av fire moduler. Hver modul er på ca. 20–30 minutter og inneholder oppgaver.

Våre nettbaserte kurs skal legge til rette for at du som skogeier kan få kompetanse om hvordan drive et lønnsomt og langsiktig skogbruk.

Målet gjennom modulene er å gi deg en økt bevissthet rundt skogeierrollen og de viktigste begrepene. Etter endt kurs står du igjen som en stolt skogeier som gleder seg til å komme i gang. Du vil lære å produsere god skog som gir god avkastning.

Kurset finner du på: viken.skog.no/nettkurs



ILLUSTRASJON: PETER CONSTANTINEANU

Bodø/Glimts nye hjemmebane skal kunne huse 10 000 tilskuere. For klubben har bærekraftige løsninger vært viktig i arbeidet med nytt stadion.
ILLUSTRASJON: PETER CONSTANTINEANU

Fotballstadion i massivtre

Bodø/Glimt oppleverer stor suksess på fotballbanen. Nå ønsker klubben å bygge et nytt bærekraftig stadion.

Tekst: Marius Lippestad

Aspmyra stadion åpnet i 1966 og har siden da huset Bodø/Glimt. Ettersom Bodø/Glimt har opplevd stor suksess på fotballbanen de senere årene og nå spiller kamper i den europeiske klubbturneringen Uefa Conference League er kravene til fasiliteter på hjemmebanen større enn hva Aspmyra kan tilby. Derfor er tiden moden for et nytt og moderne stadion.

– Et bærekraftig signalbygg som tar

omgivelsene og publikum på alvor, vil bli en viktig brikke for Glimts videre toppsatsing. I tillegg til å kunne arrangere kamper på et høyt internasjonalt nivå, vil også storstua bli en viktig arena for både barn, unge og voksne som driver med idrett og kultur på både hobbybasis og profesjonelt, skriver klubben på sine hjemmesider.

Alle planene er ikke helt på plass, men klubben vil først og fremst informere

allmenheten om det bærekraftige konseptet. Den regjerende seriemesteren ønsker å ta i bruk treverk for å bygge stadionet som de håper skal stå klart i 2024.

– Vi ønsker å bygge stadion i massivt tre for å kutte CO₂-utslipp, vi skal jobbe for at stadion skal være selvforsynt med både strøm og varme. Vi har også planer for vannforbruket på stadion, skriver klubben. De opplyser også at de ser på muligheten for å ha torvtak på arenaen.

Hvor deres nye hjemmebane skal ligge i Bodø sentrum er ennå ikke bestemt. Klubben ønsker å gå foran som et eksempel på hvordan moderne fotballstadioner kan bygges på en bærekraftig måte.

Jeg har den på lager!

«Jeg har ventet i 25 år på denne hjelmen. Hodet er det viktigste av alt å beskytte. For at så mange som mulig skal bruke hjelmen er det viktig at hjelmen er så funksjonell og behagelig som mulig. Pfanter har lagt ned store resurser på å lage den optimale hjelmen for motorsagbrukere, redningsmenn o.l. De har etter min mening laget **den desidert beste hjelmen** for motorsagbrukere enten de er på bakken eller oppe i trærne. De har lagt stor vekt på at den skal være behagelig, fordele trykket på hodet og ha en rekke finesser og tekniske løsninger.»

► Visiret er tett på toppen, finnes med grov og fin netting, stikker ikke høyt opp og har beste siktfeltet både opp/ned og til sidene. ► Øreklokkene har justerbart trykk og sklir inn under hjelmen når de ikke er i bruk. ► Den patenterte nakkestrammeren gjør at den sitter på hodet uten øreklokker. ► Mulighet til å montere inn briller, radiokommunikasjon, nakkebeskyttelse, lommelykt m.m. ► Man hører på radio via telefonen, spiller podcast eller prater i telefonen i Sena kommunikasjonssettet. ► Leveres med fint eller grovt visir, i flere farger, i skogsversjon og arboristversjon.

Denne Protoshjelm fra Pfanter må du prøve!



Undertegnede i Motorsag-VM i Polen 1981 med en Nordvip hjelm. Sammeligner du med Pfanter Protoser du at utviklingen har vært enorm. PS. Det ble sølv i kvisting og sverdsnuing og bronse sammenlagt.

Ole Christen Hallesby

Pfanter verneutstyr og mye mer finner du i nettbutikken.

Følg nyheter på [facebook](#), og se nærmere 50 filmer på [YouTube](#) fra Antons Timber! Se [www.anton.no](#).



Anton's Timber as
anton.no
Tlf. 90 88 64 91

Hallesbys helhet

I en serie på fem betraktninger setter Ole Christen Hallesby fingeren på små og store forhold rundt eiendomsverdragelser i landbruket. Han er en høyt verdsatt foredragsholder og rådgiver, og nå pensjonerer han seg for å skrive en lærebok om temaet som kommer om en stund.



EIENDOM

Ole Christen Hallesby har hjulpet mange skogeiere og bønder.

Stort hus i ødemarka er et dårlig sjekketriks

Det er fint å reise ut i verden før du overtar skogeiendommen, men det finnes en del ting du bør tenke på når du skal komme «hjem».

Tekst og illustrasjonsfoto: Roar Ree Kirkevold

Har du noen gang helt konkret satt ord på hva det var ved oppveksten din som var så bra at du etter hvert vil ta med deg partneren din og etablere deg på familiegården?

Ole Christen Hallesby har fulgt mange selgere, arvinger og kjøpere gjennom prosessen med å skifte eiere i landbruket.

ÆRLIG SKRYT

Når du har reist ut, kanskje til en by, for å få utdanning, så har du kanskje også vært heldig og fått deg en kjæreste. Da dere var heite og dønn forelska, fortalte du selvsagt om skogeiendommen i enden av grusveien som du er så heldig å kunne arve om en del år. Partneren din hørte jo hva du sa, men tok det vel ikke helt alvorlig. De var langt unna både i tid og reisevei.

Så får dere kanskje barn, og da vil du «hjem» før de begynner på skolen. Plutselig blir det alvor. Partneren din skal bli skogbruker uten å vite forskjell på en granstubbe og en tiurleik.

– Derfor er det så viktig å snakke positivt om det stedet du håper å etablere deg på, sier Hallesby.

– Skryt, men gjør det ærlig, slik at det er reelt. Vær realistisk, men positiv.

Han forteller om kommunen på Helgelandskysten som vedtok i det lokale bondelaget at det skulle være forbudt å snakke negativt om landbruket. Så vedtok de at de skulle vise bygda ellers hvor mye bygda betød når den var levende.

– Hogger du tømmer, må det kjøres av noen. Så må andre levere drivstoff og deler, mens andre igjen skjærer trelast eller bygger hus. Ringvirkningene er store.



NÆRMILJØET MER ENN SKOGEN

Du har jo alle de gode minnene som har en tendens til å bli enda finere i hodet ditt.

– Husk at for familien din som skal trives på et for dem helt nytt sted, så er kvalitetene i lokalsamfunnet viktigere enn hvor stor skog dere kommer til å eie. Finnes det passende fritidsaktiviteter der? Er det jobb å få, og hva med miljøer for ulike interesser? Alt dette er mye viktigere i dag enn da du forlot bygda. For ikke å snakke om da forrige generasjon etablerte seg. Da godtok partnere nesten alt, mer eller mindre heldig.

Hallesby forteller om da han selv bodde i Indre Østfold med ti mil til det laget datteren skulle spille håndball mot.

– Det var ikke noe ballettilbud i Aremark, smiler han. I dag er folks krav større.

Også forrige generasjon må være bevisst på at det kommer en hel familie.

– Et stort nyoppusset hus med to stuer i ekte 1800-talls stil er ikke noe pluss hvis den nye generasjonen vil ha alt hvitt. Skogeiendommen kan representere tradisjonene, men huset må bli et hjem, konkluderer han.

Et vakkert syn for skogeiere, men husk at alle i familien skal glede seg over å ta over og bo på stedet. Illustrasjonsfoto.

”

For familien din som skal trives på et, for dem, helt nytt sted, så er kvalitetene i lokalsamfunnet viktigere enn hvor stor skog dere kommer til å eie.

KRONOS

Quality since 1914

Ny serie vogner fra Kronos. Først ut er Kargo 121.

Med SSC (Halvautomatiske Støtteben) & SBC (Smart Boom Control)

KJELL BOLSTAD AS



Møt oss på Agroteknikk 2021 og se den nye vogna live!

FORHANDLER: Kjell Bolstad AS | +47 906 49 619 | post@kbolstad.no | www.kbolstad.no

Når Frolandsruta, eller halve Frolandsruta egentlig, går på 800 omdreiningar i fjerde gir og sagbladet splitter tømmeret. Ja, da er livet verd å leve.

GÅRDSSAG PÅ FJERDEGIR

Skog skal ikke bare være penger og store maskiner. Ekte arbeidsglede er viktigere. Nils tar seg tid til å fiske ørret, og ta fri når furutømmeret er frossent. Så lenge Frolandsruta summer og sagbladet går rett, er livet på topp.

Tekst og foto: Roar Ree Kirkevold

Nils Belland ble født i Arendal i 1958. Samme år rullet det ut en Volvo B-725-5 buss fra fabrikkene i Göteborg. Skjebnen ville det slik at de to, Nils og bussen, skulle dele mange timer og mye glede på en litt spesiell måte.

Kort fortalt, overtok Nils odelsgården på 3 000 dekar produktiv skog i Froland i 1980. Da byttet han ut Tønnesen-navnet med gårdsnavnet Belland. I 1986 kjøpte han en lett brukt finsk Laimet 120 mobilsag og bygde vei inn i egen skog hvor det var plass nok til å sette opp en gårdssag samtidig som tømmeret var rundt saga på alle kanter.

– Den første tiden, kjørte jeg rundt med saga og skar hos andre skogeiere, men det var ofte trange gårds plasser og dårlig grunn, så jeg bestemte meg for å bygge en bygning rundt saga her ved ørretvannet, forteller Nils. Utfordringen var at nærmeste

strømkopling befant seg tre kilometer unna. Derfor måtte saga trekkes av en traktor.

– Traktoren behøvde jeg til å flytte stokker og annet, så jeg kontaktet Leif Oland, som eier et lokalt busselskap, Frolandsruta. «Jeg har akkurat hva du behøver», sa Leif. Noen dager etter hadde han tauet hit den gamle bybussen som hadde fraktet folk fra Froland til Arendal og hjem igjen.

Etter mange år på flere ruter i området, hadde bussen fått «vondt i bremsene» og blitt avskiltet til fordel for ny teknologi. Faren min, Carsten kappet bussen i to, og Herefoss bruk koplek på en kraftoverførings-aksel rett fra girkassa, sier Nils med et lunt smil. I førti år har bussen stått på stedet hvil og trukket gårdssagen på 800 omdreiningar direktekoplet på fjerdegir.





Nils Belland er en sindig kar som tar seg til å skjære ut stokkene skikkelig pluss å fiske ørret til middag og male bilder til kunder og utstillinger.

Det er en overdrivelse å si at det er ryddig i bussen, men den starter alltid og tilbyr flere dagers skjæring på én dieseltank. Både Nils og Frolandsruta har gått seg til, og funnet ut at rolig og jevnt arbeid gir bedre skur og større glede enn rask og riv.

Rundt 1990 måtte Frolandsruta bli overhaldt. Nils er ikke mekaniker, så han betalte noen lokale tusenkunstnere fra Herefoss bruk for jobben. Frolandsruta betalte med en av sine frontlykter som ble til arbeidslys over sagbenken. En tidvis litt dårlig kontakt gjorde at Frolandsruta blunket til Nils når de store furustokkene var trygt gjennom skuren, og lå harpiksduftende klare til å bli stablet og tørket.

Nils skjærer alene uten «bakgutt». Det gjør at arbeidet tar litt lengre tid, men han har tid nok.

Det har jo Frolandsruta også, for det kommer aldri noen passasjerer inn hit ved det fredelige vannet.

Mens Frolandsruta puster på litt, hender det ofte at Nils tar fiskestanga og henter inn et par 700-grams ørreter som blir saltet godt og røkt hjemme på gården.

Det må også sies at de to, Nils og Frolandsruta, er så samstemte etter alle årene at Nils hører på sagbladet når Frolandsruta er i ferde med å gå tom for diesel. Akkurat hvordan det går an, er Nils litt utydelig om. Det kan kanskje ha noe med litt rusk og kondens i visse lag av dieseltanken, men så lenge Frolandsruta sier ifra før den må luftes, er jo alt i orden.

– Jeg skjærer når jeg har lyst, og ikke om vinteren for da er det klake, sier Nils. Klake er frost som gjør furustokkene hardere enn



Frolandsruta har donert sitt ene frontlys til arbeidslys relativt oversiktig elektronikk.

det både sagbladet, Nils og Frolandsruta setter pris på. Dessuten har frontlykta pensjonert seg for godt, så uansett må Nils slutte når skumringen blir for påtrengende.

Da tar han ørreten og kvaelukta med seg hjem til gården med den flotte utsikten hvor Nora har kommet fra hennes arbeid.

Nils har alltid hatt yrket sitt i gårds-skogen. Med et sagbruk, trenger du ikke hogge så mange kubikk, før du får mye mer ut av de ressursene som skogen gir. Han innrømmer gjerne at selv om dette selvsagt er snakk om økonomi, så er også gleden over å kunne utnytte skogressursene bedre, et viktig argument.

– For meg har skjæringen vært en del av levebrødet. Det er fritt og godt her ved vannet, sier han og stusser litt over hvilken fugleart det er som har plassert

for Nils. Som du ser har saga en



Ifjor var Nils litt bekymret for fugleungene som tusler att og fram ettersom han skjærer stokkene, men når fuglemora kom tilbake i år også, så må jo det bety at hun stoler på sagmesteren.

fuglereiret under selve sagbenken. Ungene reiser att og fram sammen med stokkene. De ligger helt stille i reiret. Bare når Nils dunker litt ekstra i benken, åpner alle de gulrøde nebbene seg helt synkront. Så fort Frolandsruta har stilnet og Nils gått hjem, vender fuglemor tilbake. Ingen skade er skjedd. Hun var her i fjor også, så hun visste hva hun gikk til da hun planla årets formering kanskje syd for Sahara.

Når han skjærer, foregår det etter en skjæreliste. Hvis den inneholder passende dimensjoner, mener han at gårdssagen utnytter tømmeret mye bedre enn de store industrisagene.

Nils har jo lest om de store prisøkningene på trelast, men Nils og Frolandsruta holder både samme turtall og priser som alltid.

– Jeg skjærer på timepris, og håper at

ikke tømmeret inneholder metall som spiker, sier han. Filing tar tid, og koster derfor tilsvarende til oppdragsgiveren. Hvis mange tenner har vært borti metallet, kan det gå flere filinger før sagbladet igjen er som før. Nils legger stor vekt på kvaliteten. Mye kan bygges på ujusterte materialer, så lenge tømmeret er av god kvalitet og sagbrukeren kan faget sitt.

– Når sagbladet går som det skal, er det trivelig, sier han og ser ut mot furuskogen. – Hvis ikke, går jeg like varm som bladet. Både filing og vikking er avgjørende for å få arbeids glede og fornøyde kunder.

Ingen trelast blir bedre enn tømmerkvaliteten. Enkelte kunder legger nok med noen krokete og dårlige stokker, men Nils skjærer fortsatt ut det han får til av dem.

– Tømmeret bør være rettvokst og

altså uten spiker, sier han bestemt. Har du mistanke om at det finnes gamle gjerderester, så kapp det av før du får det på fakturaen fra saga.

– De to ungene våre har flyttet ut nå, og trolig trenger de egne hus en gang, så Frolandsruta og jeg får holde på litt til, sier Nils. Selv om han nå begrenser sagingen til det han har lyst til, så er planen å holde på i mange år enda.

Det er jo ikke mer enn 30 år siden Frolandsruta ble overhaldt med nye simringer, så her ligger det an til fortsatt skogglede i uoverskuelig fremtid.

Nils Belland maler også bilder. Les mer om han her: www.nilsbelland.no

Skogen blir til firefelts motorvei

Se for deg at skogen du eier skal bli til motorvei. Når skogen eksproprieres er det viktig å få hjelp til å kjempe for hver krone.

Tekst og foto: Marius Lippestad

Jens Jenssen i Malvik kommune er én av flere skogeiere som får skogen sin eksproprietert når det blir bygd ny E6 i Trøndelag. I prosessen har Nye Veier, som har ansvaret for prosjektet, forsøkt å komme til en minnelig løsning med grunneierne. For det krever ikke så rent lite plass å bygge ny firefelts motorvei hvor bilene skal suse av gårde i 110-kilometer i timen.

– Vi har ennå ikke kommet til enighet om hva Nye Veier skal betale for området. Deres første tilbud var på 6.000 kroner for totalt 14 dekar skog. Det blir 42 øre kvadratmeteren, forklarer Jenssen.

– Problemet var at det var en gammel skogtakst som lå til grunn for første utregning. Skogen var registrert som skrapskog. Heldigvis kom Allskog og gjennomførte en ny takst som viste en bonitet på G17. Så tilbudet har økt siden den gang, forklarer skogeieren.

KOSTER TID OG ENERGI

Jensen mener tilbudet er ikke er godt nok. Med advokathjelp jobber han nå for å få mer for skogen sin.

– På bonitet G17 er den årlige tilveksten i gjennomsnitt i et omløp én m3 per dekar i året. Med dagens tømmerpris/rotnetto vil man med en kapitaliseringsfaktor på 4% få en grunnverdi på arealet på 10 kroner per kvadratmeter, i tillegg kommer eventuell venteverdi og verdi av påstående skog. Jeg

ønsker derfor å få 10 kroner kvadratmeteren, noe som fremdeles er veldig lavt. Det koster mye tid og energi å måtte kjempe for hver eneste krone. Hadde samme område vært regulert for næring hadde jeg fått 2.000 kroner kvadratmeteren med en gang. Jeg tror ikke i et veiprojekt med en prislapp på flere milliarder kroner at det som velter økonomien er de få ekstra kronene til grunneiere, sier Jenssen.

– GÅ SAMMEN

Jenssen er leder i Malvik Skogeierlag. Han beskriver laget som 72 engasjerte skogeiere. Både i hans område og i nabo-områdene har flere skogeiere valgt å ta opp kampen, og forhandle på egenhånd med Nye veier. I hans parsell er det ennå få som har kommet til enighet med Nye Veier.

– Mange som ikke har noe særlig forhold til skogen sin har takket ja til tilbudet fra Nye Veier. De er nok bare glade til for å få en sjekk i postkassa. Skulle jeg gi råd til andre som havner i samme situasjon så er det å ta opp kampen sammen. Det gjør det enklere for alle parter, det har dessverre ikke vi klart her, sier han.

Når arbeidet setter i gang for fullt skal det bygges en veistrekning på 250 meter over Jenssens eiendom. I en periode tar utbyggerne midlertidig beslag på 95 dekar. Hvor mye Jenssen til slutt får betalt for sin skog er ennå usikkert.



Deler av Jens Jenssens skog blir motorvei. Med juridisk bistand kjemper han for å få best mulig betalt av Nye Veier.



Jens Jensens klare oppfordring til andre skogeiere som skulle havne i samme situasjon, som de har gjort i Malvik, er å gå sammen.

FELLES ADVOKAT

Kenneth Svensson, plussjef i Allskog, deler Jensens oppfatning om at det lønner seg å stå sammen i slike prosjekter.

– Utbygger er lovpålagt å dekke nødvendig advokatgjeld for skogeierne. Vår oppfordring er å gå sammen om å bruke et felles advokatkontor. Lovverket for ekspropriasjon er laget ikke bare for utbygger, det er også en sikkerhet for grunneierne. Noen vegrer seg for å ta i bruk juridisk bistand, men det er økonomisk lønnsomt for skogeierne å få hjelp av eksperter på ekspropriasjon. Mange skogeiere vet ikke hvilke rettigheter de har, derfor er det viktig å få god juridisk bistand, sier Svensson.

Allskog har fått oppdraget med å takserer skogene som skal oppgis til vei. Svenssons inntrykk er at de aller fleste aksepterer den erstatningen som tilbys, men har forståelse for at noen synes det er vanskelig at skogen de eier blir til motorvei.

– Vi har fått noen telefoner fra usikre skogeiere. Vi har gjort ett oppdrag med å takserer skogen for Nye Veier og de har bestemt de forutsetninger som legges til grunn i erstatningsberegningene. Dette er et tilbud som utbyggeren Nye Veier gir grunneier. Påpekes det faktiske forhold som grunneier er uenig

i oppretter Nye Veier en dialog på det, forklarer Svensson.

– Meg bekjent har det i dette prosjektet ikke vært noen saker i skjønnsretten, sier Kenneth Svensson i Allskog.

NYE VEIER SVARER

Magasinet Skog har vært i kontakt med Nye Veier og spurt om hvordan berørte skogeiere blir kompensert.

Hvordan går dere frem for å regne ut erstatning til grunneiere?

– Skogeierne har krav på å få dekket sitt økonomiske tap ved grunnverv. Skog erstattes etter reglene i ekspropriasjonsloven. Det er omfattende rettspraksis på at skog erstattes ut fra bruksverdi basert på grunn- og venteverdi, samt nettoverdi av tømmeret. Med grunnverdi menes nåverdien av alle fremtidige omløp i skogen. Venteverdi er verdien av den skog som ikke er hogstmoden.

– Allskog takserer skogen på vegne av Nye Veier. Allskog utarbeider detaljerte takstrapporter for hver enkelt eiendom. Skogeierne mottar rapporter til gjennomgang, og gis anledning til å komme med tilbakemelding om eventuelle feil eller mangler i rapportene, svarer Nye Veier.

Er det utfordrende å komme til enighet med grunneierne om erstatning?

– Allskog utarbeider to sett rapporter for hver eiendom, henholdsvis en som angir det reelle økonomiske tapet og en som brukes i minnelige forhandlinger.

– Vi blir enige med svært mange grunneiere i minnelige forhandlinger, ettersom erstatning som tilbys i minnelige avtaler er høyere enn det reelle økonomiske tapet. Vi har hittil ikke vært nødt til å ta saker om skogerstatning til skjønnsretten.

Skogeieren vi har intervjuet mener at erstatning til skogeierne er en liten bit av den totale bygge kostnaden?

– Kostnad for bygging av E6 er irrelevant i denne sammenheng. Som nevnt er det et klart regelverk og fastsatt praksis for hvordan skogerstatninger skal vurderes og verdsette.

Hvor mye bruker dere på å erstatte grunneiere?

– Alle som avstår hele eller deler av sin eiendom til ny E6, har krav på full økonomisk erstatning. Dette gjelder både leie og kjøp av grunn. Dette gjelder skog og utmark, dyrkamark, boliger, næringseiendom mv. Grunnvervet pågår fortsatt på E6 Ranheim - Værnes, og størrelsen på grunnerstatninger er per tid ikke kjent. Kostnader til grunnverv utgjør normalt 4-6% av total kostnad i sammenlignbare prosjekter.

NYHET! KRONOS **PREDATOR 1700 M**

KRONOS PREDATOR 1700M
Den kraftigste krattknuseren i markedet

AGROTEKNIKK Møt oss på stand nr. B01-17

Rekkevidde på hele 4,55m gjør at du når andre siden av grøfta

Kraftig konstruksjon(950kg) med Hardox i hele klippehodet

Utstyrt med 13mm herdet kjetting. Tar kratt på 10-12cm

SE NY VIDEO PÅ VÅR NETTSIDE

IMPORTØR **FORSENTRALEN AS**
Bardal Gård - 7724 Steinkjer

Tlf: 74 14 76 00
Mob: 917 27 606
epost: info@forsentralen.no

www.forsentralen.no

Følg Magasinet Skog på Facebook



Klikk deg inn på Facebook og lik siden vår «Skog». Se bilder, videoer og få siste nytt fra redaksjonen.

Motorsaga.no

700 motorsagkjeder, 50 sverd og masse tilbehør for proff og hobby

SKOGBRAND

SKOGBRAND HAR SIKRET SKOGEN I GENERASJONER

www.skogbrand.no
23 35 65 00

SKANN KODEN

Mitt liv som tømmerhogger

Fra hun var 13 år hogg hun tømmer i valdreskogene sammen med faren. Nå minnes hun gode dager med lave stubber, stekt bålflask og åtte utslitte motorsager.

Tekst og foto: Roar Ree Kirkevold

Olga Gunvor Kildal Haugen er eldst av syv søsken. Far Oscar var gårdsgutt, men dro til Oslo for å arbeide med grunnarbeider. Han var i Kongens garde og ble tatt av tyskerne. Med seg hjem til Valdres hadde han vonde krigsminner som han snakket lite om. Livet ut hogg han tømmer for Noraker gård.

BESTEFARS ØKS

Olga Gunvor, som er oppkalt etter begge bestemødrene sine, husker godt at hun likte så godt å hogge med øks. Hjemme fikk hun ikke lov å bruke den farlige redskapen, men hos en tante fikk hun bruke både øks og hoggestabbe til vedkløyving. Som 11-åring fant hun ei gammel øks, som hun satte skaft på selv uten at foreldrene merket det. Problemet oppsto da hun hogg seg alvorlig i tommelfestet. Blødende sprang hun til naboen for ikke å bli oppdaget.

– De gjorde så vondt, men de ble ikke sinte, sier hun. Bestefar Olaf smidde senere en egen øks til jentungen, for de forsto nok at det ikke var noen vei utenom.

Fra hun fylte 13, ble hun med faren på tømmerhogst. Det var skole annenhver dag, så det passet bra. De gikk hjemmefra klokken sju, og sluttet normalt ved femtiden. Avhengig av lyset, selvsagt.

Stedvis satt det mye granatsplinter igjen i granlegene i Valdres. En stor utfordring både for øksene, barkspadene og sagbrukene. Bestefar måtte smi ny egg på Olga Gunvors øks, minnes hun.



Olga Gunvor Kildal Haugen forteller en sterk historie fra sitt liv i skogen.



Olga Gunvor har vært der for andre i hele livet. Hun er ikke bare tømmerhogger, men rett og slett et medmenneske.



Hun hjelper naboer og bekjente med ved. Og all veden hun selv bruker har hun selvsagt hogd selv.



I det oversiktige og ryddige verkstedet sitt har hun fortsatt flere av sagnene hun har brukt opp gjennom sitt liv i skogen.

SNØEN

Ofte kunne det være over meteren med snø også innat stammene. Det betydde mye snømåking for å komme til med bogesaga som de brukte mest, eller svansen som de brukte sammen hvis buska var grov. Senere, når de felte med motorsag, fylte gropa i snøen seg med eksos.

– Det gikk fint med lungene mine, jeg puster godt enda og nå er jeg 81, smiler hun. Ryggen er merkelig nok også bra. Det kommer av at faren terpet på at hun måtte stå støtt og løfte med beina og ikke ryggen. Dessuten lærte hun tidlig å ha rømningsveien klar hvis buska skulle gå en annen vei enn planlagt. Heng og kastevinder kunne være skumle. En gang fikk hun en kvist midt i panna, men ellers har tømmerhoggerlivet fart pent med henne.

MOTORSAGENE KOM

Som 21-åring fikk hun sin første motorsag. En 13,5 kilo tung Husqvarna som i beste fall egnet seg til felling og kapping. Kvisting og barking måtte fortsatt foregå som før. Ingen, selv ikke sterke Olga Gunvor klarte å håndtere den store saga en hel arbeidsdag.

De kjøpte ordinær blyholdig bensin og blandet inn spesialolje selv.

– Vi pustet i eksosen hele dagen, men det gikk bra. Alt var ikke fali på den tiden, sier hun.

Siden gikk hun over til lettere sager.

Lenge brukte hun en McCulloch-sag som var lett nok til å gi en ny hverdag. De fleste brukte Jobu, men de passet ikke for henne. Hun fikk vondt i hånda av håndtaket, og da de ville at hun skulle reklamere for Jobu, sa hun at da måtte fabrikkens først utforme håndtaket annerledes.

Så det ble Stihlsager fra da av. En av Stihlsagene satt fast og ble knust mellom rotstokken og fjellskrenten. De andre ble slitt ut etter års bruk.

– Stihl er flotte sager. Lette å starte og bruke. Jeg kjøpte en ny for to år siden, for jeg hogger fortsatt ved og noen småoppdrag, innrømmer hun.

Alltid har hun skåret lave stubber og nå som godt voksen irritrer hun seg over slurvete kvisting. Uansett øks eller motorsag, skal kvistene fjernes helt inntil stokken. Særlig ved barking var det viktig.

HAKKESPETTARBE OG SURPRIM

Barkinga kunne være tungt arbeid. Særlig den tynneste furubarken var vanskelig når gradestokken viste 25-30 minus.

– Vi kalte det «hakkespettarbe» for barkbitene var så små.

All barken måtte av, for tømmerkjøerne slepte stokkene ned til Begna for fløting til de mange sliperiene nedover i vassdraget. Sagtømmeret ble fraktet til mer lokale sagbruk, også sagstokkene skulle være uten bark.

Hver dag fyrte de bål. Når de arbeidet, snakket de ikke så mye, men ved bålet kom de nær hverandre. Bortsett fra enkelte opplevelser under krigen, snakket de om det meste.

Med seg hadde de flesk og middagsrester som de pannestekte, ofte sammen med reale hjemmebakke brødsiver med ost og pølse.

Det gikk mye kaffe i skauen, men som tørstedrikke kjøpte de surprim, en slags brunost uten sukker, som de skavet av med ostehøvel og løste opp i vann. Dagen før bløtte de opp havregryn som også ble med i drikken.

– Ellers drakk vi vann fra bekken, eller hjemmelagd saft av blåbær og bringebær.

Lørdagene gikk med til hushjelp, og til å reparere arbeidsklær.

– Vi kjøper ikke så mye nytt, men reparerte det vi hadde, for det gikk hardt utover arbeidstøyet, sier hun. Særlig de hjemmestrikkede ullvottene. De ble våte og slitte, og måtte stoppes ofte.

ELG OG ROVDYR

Olga Gunvor har sett både bjønn, ulv, jerv og mange gauper. Særlig husker hun at de hadde med seg 7-8 elger på vinterhogst. Først var de skye, men etter hvert kom de helt innpå.

– Når vi felte, sto de i skogkanten, men så fort vi var ferdige med treet, kom de og

beitet på topper og skudd som de ellers ikke rakk opp til. En gang talte vi til elleve elger samtidig, forteller hun. Folk hørte om dette, og der det var vei, kom de kjørende for å fotografere.

Hun ser oppgitt ut av vinduet.

– Som om det ville gå. Så fort elgene hørte bilduren, forsvant de til bare hun og faren var igjen. Da gikk hverdagslivet videre som vanlig.

De tynnet mye skog, og hun gledet seg over hvor fint det ble etterpå. Egentlig liker hun dårlig de store hogstflatene. Også skogen skal respekteres.

TØMMERKJØERNE

Lenge ble tømmeret fraktet til bilvei med hest. Hun forteller alvorlig om en som slo hesten med øksehammeren over hasene, slik at hesten til slutt ble helt ubrukkelig av nervositet.

– Han var uskikka, men han dro til Amerika, sier hun. Ofte lesset de for store lass, og flere hester ble skadd når lassene trykket på utover de bratte liene. De satte på noen jernpigge under lassene som brems på isen, men fortsatt måtte de kjøre passe størrelse på lassene.

De fleste stelte godt med hestene. Hun husker særlig en hest som alltid måtte stå sammen med folkene når de spiste ved bålet. Ble han plassert lenger borte, bet han i hoysekken og tok den med til bålet selv.

DYREGRAVA

En gang falt en hest ned i en dyregrav og ble liggende på ryggen. Oscar og tømmerkjøerne løsnet lasset, men Olga Gunvor måtte ned i grava for å få en læstropp rundt hesten slik at de fikk snudd den tilbake på føttene.

– De var livsfarlig, og jeg husker at det kom tårer ut av øynene på hesten, sier hun. Heldigvis klarte hun å lirke læstroppen under mens de andre godsnakk med hesten. Så gjalt det å komme seg opp i en fei før hesten fikk spenntak og bykset opp av dyregrava.

Han sprang helt hjem til gården, og det var mye slit å få den til å tørre å kjøre tømmerlass etterpå.

ENESTE KVINNE

En bonde hadde kona med innimellom. Ellers var hun eneste kvinne i skogen. Helt greit unntatt når fylkesskogmesteren spurte om hun satt mest på stubben og drakk kaffe. Da ble hun sint, for hun var fullverdig skogsarbeider som felte og filte saga.

En annen tvilte sterkt på om hun klarte å unngå å skade småtrærne når hun felte. De andre ba henne vise ham, men hun ville ikke.

Likevel fikk de henne til å gjøre det, og trærne falt helt presist uten å skade noe. Da tok han frem hånda og sa unnskyld.

Hun forteller også om at flere spurte om hun hadde mange skruer igjen etter at hun hadde demontert saga for å rense filter og annet. Det irriterte, men hun brydde seg lite, for hun visste hva hun kunne.

GIFTER SEG

Da faren døde som 60-åring, tok hun jobb som hushjelp i Asker. Der var hun i tre år før hun begynte hos Valdres vaskeri, og da de flyttet, fikk hun jobb på Noraker gård på dagen. Der jobbet hun med rakefiskproduksjon. Som ivrig sportsfisker, passet det godt. Her var hun til ektemannen Tryggve Haugen fikk slag. I åtte år stelte hun ham hjemme. De traff hverandre i voksen alder, og selv om hun kuttet sangkoret og jobben, ser hun tilbake på gode år sammen med tømmermåler Tryggve.

Ved siden av livet som tømmerhogger, kan hun se tilbake på et liv fylt av omsorg for medmennsker rundt seg. For faren, for moren og søskenene i oppveksten, og senere for mange eldre i nærmiljøet.

Fortsatt besøker hun flere, og hjelper dem med vedhogst og trefelling. Det virker som livet smiler til den blide damen, men bestefars øks skulle hun gjerne hatt. Etter mange tiårs bruk, lånte hun den bort, og den kom aldri tilbake.

– Du opplever så mye fint i skauen, sier hun. Det er et godt sted å arbeide og å drikke surprimdrikke.

Treak; søtt, sunt og langsomt

Det tar tid, men det er verd hvert minutt. Med einerbær, kjærlighet og kunnskap kokes den helsebringende søtsaken som du aldri glemmer smaken av. Velkommen til Bergljot. Hun kan kunsten å lage ekte treak.

Tekst og foto: Roar Ree Kirkevold

Bergljot Strand bor høyt og fritt, men samtidig skjermet av sin egen hemmelighetsfulle hage i Ulnes i Valdres. Det gamle, brune huset er rammet inn av bugnende bed og busker. Bergljot tar imot med hjertevarme og kaffe. Forkleet er på, for Bergljot har allerede vært i sving i flere timer.

Den pensjonerte rektoren kan fortelle om somre på stølen, både i barndom og voksenalv. Bergljot var aktiv med rektorjobb og barn i tillegg til gårdsstell, og kunnskapen har hun både i hode og hender.

I mange år har hun videreført mor Torlaugs tradisjon for å lage treak; godteriet som kokes inn av einerbær (briskebær kalles de her i Valdres), vann, fløte og sukker. Bergljot bruker en oppskrift fra sin gamle faster Maren, men etter hvert som årene går, har den blitt hennes egen.

Når vi inviteres inn, har hun allerede holdt på i et par dager, for skikkelig tradisjonsgodteri skal ta lang tid. Det lukter friskt i hele huset. Hvis du ikke har kjent lukten av kokt briskelåg før, er nemlig ordet «frisk» noe du instinktivt vil tenke på. Bergljot forteller at hun pleide å koke friske briskegreiner med

nåler og eventuelle bær i vann som ble silt og brukt til mellom annet skylling av håret. Resultatet var glans. Og altså frisk duft.

PLUKKING

Sent i september drar hun fortsatt tilbake til stølen for å raspe av modne blå briskebær med bare fingre. Hun står med en bøtte under briskekjerret og trekker av de blå toårs gamle bærene (som botanisk sett er kongler). Hun bruker ikke hansker, for hun vil ha kontroll med det hun høster.

– Om det blir med noen grønne bær som først ville blitt modne neste høst, er det helt greit. Du får også med en del nåler og topper, men hele avlingen må renses når jeg kommer hjem uansett, forteller hun.

Det skal ganske mye bær til, så hold ut. Her må du regne med såre fingre og verkende rygg, men det utlignes i gleden over resultatet.

TØRKING

Bergljots hus har mange rom. På et av disse legger hun ut et laken, og heller briskebærene over i et tynt lag. Her skal de tørke, og om de får litt sollys nå

og da, er greit bare det er tørt og luftig. For å være helt sikker, er hun innom og «rufser» litt i bærene innimellom. For jul er de helt tørre, og hun tømmer dem i papirposer som settes mørkt. Her holder de seg til neste høst.

– Mengden briskebær varierer med året og med stedet, forklarer hun. Det kan være veldig mye grønne bær, men så blir de borte før de modnes og blir blå. Kanskje fuglene spiser dem?

Hun lager treaken av tørkede bær denne dagen, men friske bær gir kanskje en fyldigere smak.

KOKING, KOKING, KOKING

Først skyller hun bærene grundig i lunka vann. Da fjernes støv og annet som fortsatt kan finnes på dem. Vannet avslører at det er viktig.

Etter to skyllinger, legger hun dem i en sil, og skyller over på nytt.

Nå begynner selve prosessen. I dag har hun brukt omtrent tre liter tørkede bær. Det har småputret i et par liter vann i flere timer, til vannet er brunt.

Bærene siles fra og kokes opp igjen med et par liter nytt vann neste morgen.

Så blir det ny langsom koking av bærene og kanskje enda en omgang med siling og småkoking i et par timer.

Bergljot har lagd tradisjonsmat og treak i store deler av livet, så hun bruker «litt av det» og «passe med det» som mål. Smaken av treaken blir forskjellig hver gang. Faktorene er mange.

INNKOKING

Dag tre blir det mye roring. Nå har bærene gjort nytten sin og kan kastes. Lågen fra alle kokingene kokes nå



Bergljot Strand lager det tradisjonsrike sukkertøyet treak fra einerbær. Det er et møysommelig arbeid, men smaken er uforglemmelig.



- Det blir mange timer ved komfyren for å få skikkelig konsistens på treaken (til venstre).
- Bergljot bruker fortsatt den gamle sukkertanga til å klippe av passende treakbiter (under).
- Endelig er treaken ferdig til å bli rullet ut i passe store stenger (til høyre).

sammen. Poenget er at det skal bli en seig og relativt tykk masse, som skal bli til godteriet treak.

Hun heller oppi rundt fire desiliter kremfløte og lar blandingen stå vidt småkoke uten lokk. Rør jevnlig, og ikke stress, for dette tar tid. Mange timer, faktisk. Du kan gjøre andre ting i mellomtiden hvis det foregår nær komfyren.

Mot slutten må du følge ekstra godt med. Ha i et par kopper, 300 gram, sukker. Mengde sukker kan variere, og vil ha konsekvenser for hvor mye «brisk» treaken skal smake.

Når du tror du er ferdig, er du ikke ferdig.

Ikke kjør opp temperaturen, for dette er en balanse mellom dyp smak og brent karamell.

– Tålmodighet, minner Bergljot om. Tålmodighet. Dette er langsomt godteri.

EKSAMEN

Når blandingen er så tykk at du tydelig ser bunnen på kjelen når du trekker en bred tresleiv gjennom, tar hun karamellproven. Hun drypper bittelitt oppi en kopp med kaldt vann. Stivner det, så smak. Knaser det, har blandingen bestått prøven.

Nå kommer innspurten.

RULLING

Hun heller blandingen oppi et smørmurt metallfat og dekker over for å beholde temperaturen.

Så har hun også smurt en stor respatexplate med smør. Ved hjelp av to spiseskjeer, overfører hun passe store deler av massen til respatexplaten, hvor hun ruller dem til stenger, eller skaft, med hendene (engangshansker). Jevnlig snur hun skaftene, slik at de blir så runde som mulig.

Ganske snart er de nedkjølt nok til at de kan pakkes i vanlig matpapir. Sluttresultatet endte med 25 skaft brisketreak.

BRUK

Bergljot Strand husker at hun fikk treakbiter når hun besøkte faster som barn og ungdom. Årstiden spilte ingen rolle.

– Faster sa alltid at treak hjelper mot sår hals, sier hun.

Og hva er vel bedre enn et godteri som beviselig også er helsebot?

Selv oppbevarer hun treaken i fryseren, og tar den opp når barnebarna kommer på besøk. Som julegaver er det også svært populært.

– De barna som ikke er vant til treak, synes smaken er spesiell, men etter litt erfaring, synes de aller fleste at smaken er fantastisk.

TREAK

Fra norrønt trehaki, 'motgift'. Einer, Juniperus communis, eller brisk som de sier i Valdres, er et av våre aller viktigste treslag uansett om det gjelder tradisjoner, myter, håndverk eller gammel nytteverdi.

I varm melk mot sår hals, eller til kaffe. Ofte solgt av kramkarerer på feskjø og markeder eller hos lokale landhandlere. Keiser Neros livslege, Andromachus fra Kreta, sies å være opphavsmann til medisinen Theriachi andromachi som besto av hele 60 råvarer mot svært mange sykdommer. Skulle helt tilvirkes under oppsyn av magistrater, borgermestere eller andre myndighetspersoner for å unngå de mange forfalskningene som ble solgt av omreisende handelsmenn i Europa.

Einerbær med sine helbredende egenskaper ble naturlig ingrediens i norsk treak som fantes på mange norske apotek. Fra 1876 ble det forbudt å tilsette opium, og da avtok den medisinske bruken kraftig. Men for mange norske unger var treak det første godteriet de fikk smake. Særlig i Valdres, Hallingdal og Gudbrandsdalen.

Kilde: Wikipedia og Treak.no

AGRO TEKNIKK

25. – 28. NOVEMBER, LILLESTRØM

HUSK:
Kjøp
billett på
forhånd

For oss med lidenskap for verdens beste råvarer

25. – 28. november samler vi siste nytt av maskiner og utstyr på landbrukets største og viktigste møteplass, Agroteknikk.

Kom og hold deg oppdatert slik at vi sammen kan fortsette å produsere råvarer i verdensklasse.

agroteknikk.no



NYHETER



MASKINER



UTSTYR



FAGLIG



SOSIALT



KÅRINGER

Brennhett vedmarked og latter på kjøpet

Aldri har storprodusenten av ved i Skien vært tomsolgt så tidlig. Dyr strøm og større vedinteresse, er to viktige årsaker.

Tekst og foto: Roar Ree Kirkevold

Tommy Rossbach tar opp sin lille svarte notisbok og noterer enda en kunde. Telefonsamtalen blir kort fordi det står to kunder i gårdsplassen og venter. Begge har med hengere, for med unntak av 12 000 småsekker, leveres all veden løst. Det sparer mye arbeid i stabling og pakking.

– Jeg lager ved av 900 kubikkmeter bjørketømmer fra distriktet, sier Tommy. I høst lyder bestillingen til AT Skog på tusen kubikkmeter.

– Hvert år selger jeg alt, men aldri før har pågangen vært så stor, forteller han. Bestillingene kommer rekordtidlig for folk vil sikre seg bjørkeved. Han har noe eik, men av en eller annen grunn får mange ikke fyr på den, selv om han ofte gir med en småsekk med opptenningsflis som er sortert fra i den store Pallaxrolleren som også sorterer vedkubbene etter størrelse.

Tommy Rossbach tror det kommer av mye snakk om dyrere strøm, men like mye av at folk vil ha kosen med ekte vedfyring.

Roar Jensen fra Skien er en av dem som henter to hengerlass i dag. Han og sønnen William har ikke noe imot å bruke en ettermiddag på å stable inn veden de behøver for vinteren.

– Vi har varmepumpe, men vedfyring gir mye hygge i tillegg til varmen. Det blir kanskje ikke noe billigere, men det betyr ikke så mye. Vi er her hver høst, og Tommy må være landets blideste vedselger, sier Roar. Det vanker alltid et par friske historier med på kjøpet.

MOTTOET

– Mottoet mitt er at alle skal bli fornøyd.

Skjer det noe, så ber jeg kunden komme hit, så skal jeg gjøre han eller henne veldig fornøyd, sier Tommy etterfulgt av historien om damen som klage fordi veden suste i ovnen og ga hvit tett røyk.

– Jeg sa at det ikke var noe å bry seg om, for den er bare på vei opp for å tørke, sier Tommy med sin gjenkjennelige latter.

– Neida, hun fikk selvsagt ny ved, for jeg oppdaget at det hadde vært et hull i presentasjonen, så veden var ikke tørr, retter han. Hun fikk tilkjørt den tørre veden, og forble kunde. Han legger stor vekt på god kvalitet og en klingende latter. Derfor selger han 80 prosent av veden til faste kunder.

MANGELFULL MARKEDSFØRING

– Jeg reklamerer på Facebook og så har jeg visittkort sier han og leter i lommene. Midlertidig utsolgt.

Jeg har også en hjemmeside, men det skal du ikke skrive, for der henger jeg ikke med. Han rister på hodet over seg selv. Burde reklamert mer, men jeg selger jo alt uansett.

KORTREIST

Roar innrømmer at det er ekstra hyggelig når både veden og selgeren er lokale. Han har handlet i kjedebutikkene før med varierende hell.

– Jeg jobber mest alene. Da hører jeg på Radio Grenland på hodetelefonene. Hver lørdag fra elleve til to er det LO-radio'n. Det er jeg så d... lei at jeg alltid bestemmer meg for å skaffe litt selskap i form av lokal arbeidskraft. Tommy ler. – Klart det blir ensomt, men jeg har jo en ornt'lig jobb også. Akkurat nå har jeg perm for vedmarkedet har jo tatt helt av. Egentlig har jeg perm ganske ofte. Det er veden som gir inntektene.

– Jeg er kun sur noen få dager i året. Det er når jeg får melding om restskatten. En

annen vedkjøper kommenterer at det må bety at det er mye penger i ved.

– Da jeg sluttet med hest, fikk jeg råd til alt dette. Hestefolket er landets største optimister, parerer Tommy, og legger til:

– Har du tusen hester, er det 990 som kun er optimister, mens ti tjener penger, og to gjør det virkelig bra.

Hvorfor driver du med ved, hvis det ikke er for pengene, spør en.

– Jeg liker å få ting gjort, og så setter jeg pris på alle kundene. En hyggelig samtale er aldri å forakte. Dessuten kan journalisten skrive at jeg liker å stå opp om morran.

– Skriv det, for det tar seg bra ut.

80 prosent av veden blir lesset opp i Tommys bilhenger med en av de spesiallagde trucksuffene på tusen eller femtenhundre liter.

– Jeg tar 1 400 kroner pluss frakt for femtenhundre liter. Det blir tippet på gårdsplassen, så bærer kundene de inn selv. Litt trim må jo veden gi folk. Ingen klager på det, forteller Tommy.

– Jeg meldte meg frivillig til å bære ved, sier William. Han er med

faren Roar for å stable inn veden denne ettermiddagen.

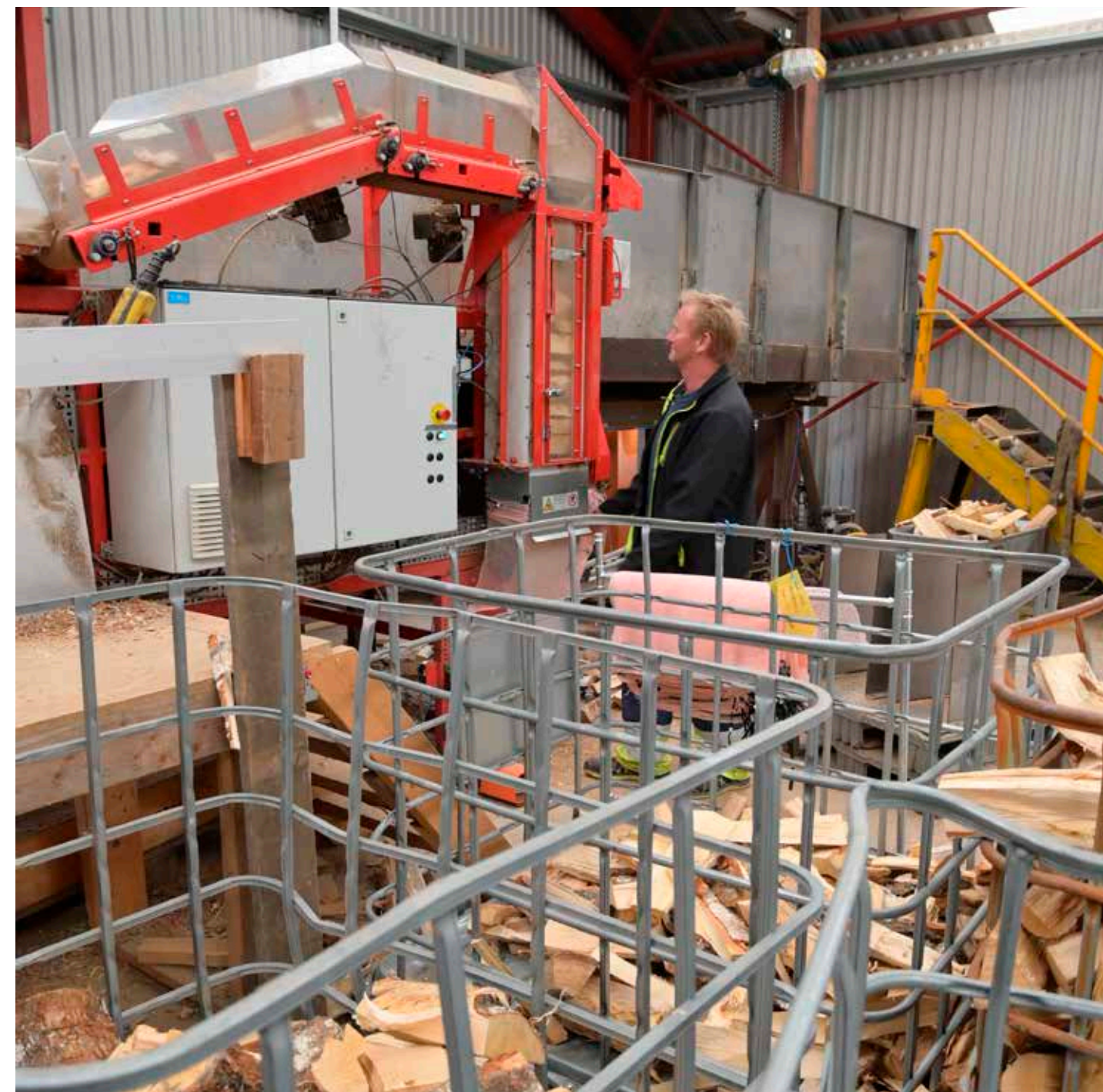
Tommy viser oss anlegget. Det er stort for han er en av de største vedprodusentene i Grenland. Veden tørkes utendørs, men tipper i store binger under tak til den selges til kundene.

– Nesten alle vedovnene har jo glassdører for at flammene skal gi peishygge, men jeg vil nå si at de aller fleste av mine kunder bruker ved for varmens skyld.

– Og for en god historie?

– Jo, jeg ser jo at mange kjøper forbi flere andre vedselgere for å kjøpe av meg. Du finner sikkert folk som ikke liker meg, men det bryr jeg meg ikke så mye om. Jeg er meg sjæl, og det får holde. Kjøp norsk kortreist ved, lyder oppfordringen. En

”
Jeg lager ved av 900 kubikkmeter bjørketømmer fra distriktet



Automatisk pakkemaskin for småsekker



Vedkunde Roar Jensen fra Skien har bestilt ved spesielt tidlig i år



Tommy Rossbach selger all veden hvert år, men aldri så tidlig som i år.

SPEKTAKULÆRE STUDENTBOLIGER:

- Et symbol på utdannings- institusjonen

«Tårnet» i Halden vekker oppsikt fra utsiden.
For studentene på innsiden er det en fantastisk
opplevelse å nyte utsikten fra 16. etasje.

Tekst og foto: Marius Lippestad

16 etasjer, splitter nytt og utstrakt bruk av tre. «Tårnet» er det nye hjemmet til flere hundre studenter ved Høgskolen i Østfold. Rett før skolestart sto den nye blokka klar. Blant de som flyttet inn er Victoria Kostova og kjæresten hennes. De skrev seg tidlig opp på venteliste og sikret seg en av de mest attraktive leilighetene i 16. etasje.

Utsikten er spektakulær. Ser man ut av stuevinduet kan man se ned på høgskolen, over Halden sentrum til Fredriksten Festning og helt til søta bror.

– Jeg bodde i et 14-manns kollektiv ved siden av her. En venninne av meg var veldig lysten på å flytte inn i toppetasjen i «Tårnet». Hun fulgte med på påmeldingen omtrent hver dag. Så når man endelig kunne søke, tok vi sjansen, forklarer Kostova.

GODT BOMILJØ

Hun går tredje året på Informasjonssystemer på Høgskolen. Standarden på leiligheten, og særlig den unike utsikten gjør livet i Halden litt ekstra spesiell for Bærumsjenta.

– Jeg pleier å si at jeg skal ta både master- og doktorgrad for å kunne fortsette å bo her, sier hun med en latter.

– Det er veldig god atmosfære i leiligheten. Store vinduer med mye lys, treverket i veggene og de fine fargene. Vi har virkelig funnet oss godt til rette her i Halden. Faktisk har vi blitt så godt integrert at vi

– Etter at vi fikk vite at vi skulle flytte inn i toppetasjen ble jeg mer og mer utålmodig. Jeg synes det er et flott bygg. Man kan se det fra lang avstand, men fordi det er bygd i tre, synes jeg det passer fint inn i landskapet, sier Victoria Kostova.

FORDEL FOR STUDENTENE

Det er Stenseth Grimsrud arkitekter AS som har tegnet bygget. Jon Tore Grimsrud forteller til Magasinet Skog at det har vært et morsomt prosjekt å jobbe med. En av forutsetningene som lå i prosjektet var at det skulle ha en miljøprofil

– Det har blitt oppført mange studentboliger i Norge den siste tiden med involvering av iTRE AS. Studentsamskipnaden i Østfold er interessert i at prosjektene de jobber med har en klar miljøprofil. Derfor falt vi ned på bruk av tre. Vi mener i dette tilfellet at bruk av massivtre ikke har påført byggherren noen ekstra kostnader. Prisen ville ligget på samme nivå som andre materialer.

– Å bygge i tre er helt klart en fordel for studentene. Man merker det egentlig best når man går inn i bygningen. Man oppfatter en vennlig og varm atmosfære. I en undersøkelse gjort på barnehagebarn, så man på antall hjerteslag hos barn som går i barnehager bygget i massivtre kontra stål, betong og andre type bygg. Resultatet viste at barn i massivtrebarnehager hadde ti færre hjerteslag i minuttet.

BYGG I HØYDEN

Prosjekteringsarbeidet foregikk i samme tidsperiode som det forferdelige leirskredet på Gjerdrum. Oppdraget arkitekten fikk var at det skulle bygges et par hundre studentboliger, men etter befarung på området var grunnen for dårlig flere steder.

– Vi vurderte hele området omkring høgskolen. Det er dårlige grunnforhold i området, det ble en sterk medvirkende årsak til at vi rev et gammelt hus og bygde på fjellknatten huset lå på. I og med at vi måtte bygge der, og med

begrensningene på tomten, skjønte vi at vi måtte bygge i høyden, forklarer Grimsrud.

– Firmaet vårt har jobbet en del med massivtre, men ikke i denne høyden. Å få tegne et tårn på 16 etasjer som blir et landemerke har vært et artig oppdrag. Vi har prøvd å utforme «Tårnet» såpass monumentalt at det symboliserer undervisning og skolegang, og at Halden kommune og Østfold er noe å satse på. Vi håper at «Tårnet» kan sees på som et symbol for utdanningsinstitusjonen.

I «Tårnet» er det massivtre i trapper, sjakter og dekker. Eneste betonginnslag er i første etasje. De avrundede hjørnene er bygget opp som elementer med vanlig bindingsverk, som er kledd innvendig med to lag med finérplater I fasadene er det brukt malmfuru.

KORT BYGGETID

Å bygge i tre gir mange fordeler, for den som bygger, for dem som skal bo der og for den som tegner.

–En ting å merke seg med massivtre er at komponentene er veldig presise. Avviket er ikke større enn et par-tre millimeter noen vei. Da vi tegnet bygget i et dataprogram, hadde vi en diskusjon gående. For oss var det viktig at alt skulle stemme, blant annet skulle vi ikke ha noen hull større enn 40 millimeter i hele bygget. Det klarte vi. Noe av grunnen til at byggetiden ble så kort er at arbeidet med massivtre er så presist. Da blir det lite omgjøringer og tilpasninger, forklarer Jon Tore Grimsrud fra Stenseth Grimsrud arkitekter AS.

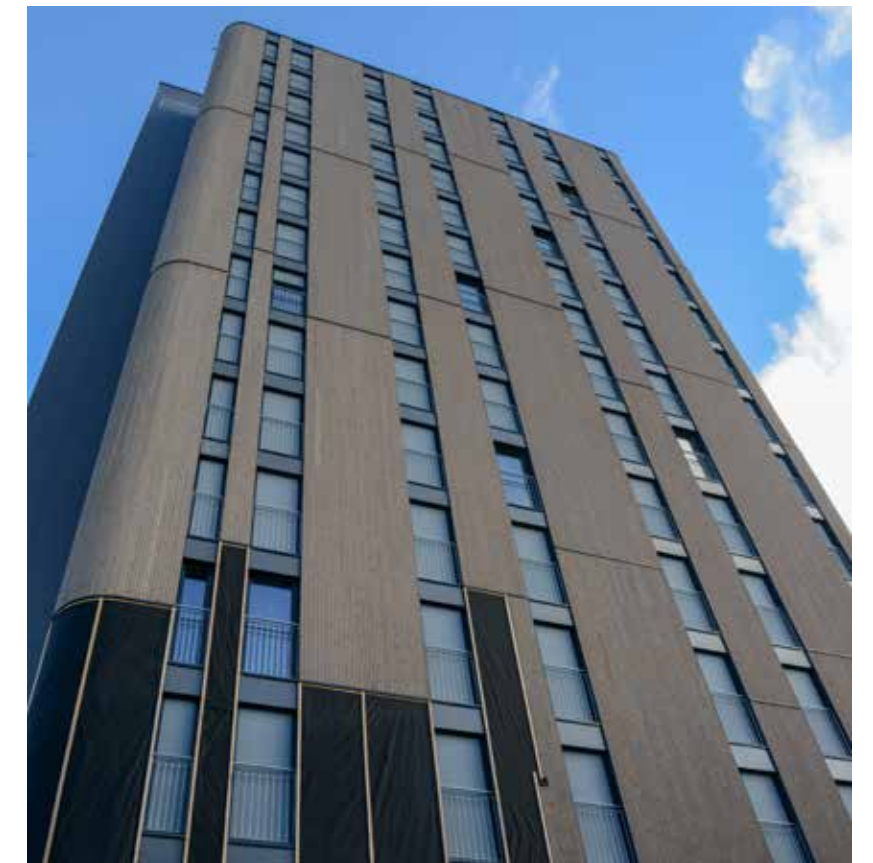
Sprengningsarbeidet startet i slutten av juni i 2020. Bygget sto klart til innflytting 1. august i år. 213 studentboliger huser flere hundre studenter som kan bo og gjøre skolearbeid, mens de nyter utsikten. Men folk som kjører gjennom Halden kan også se det spektakulære bygget på lang avstand. Det er få, kanskje ikke noen, massivtrehus i verden som er høyere enn «Tårnet» i Halden.



Fra 16. etasje kan Victoria Kostova nyte utsikten. Sammen med en venn var hun tidlig ute med å søke om å få bo i toppetasjen.



Fra toppetasjen kan Kostova og kjæresten se helt til Sverige.



Tårnet med sine 16 etasjer kan sees fra lang avstand. Bruken av tre gjør likevel ikke bygget ruvende i terrenget.



– Jeg pleier å si at jeg skal ta både master- og doktorgrad for å kunne fortsette å bo her.

Victoria Kostova.

har kjøpt oss en Amerikaner, en Cadillac.

Som nærmeste nabo til byggeplassen av den nye blokka kunne Kostova følge utvikling fra dag til dag.



Nå kommer de batteridrevne proffsagen fra Stihl

Batteriteknologi tar over mer og mer for motorvrel og eksos i lungene. Gled deg til proffmodellen Stihl MSA 220 og MSA 300. Pluss helt nye kjeder med sekskantet fil.

Av: Roar Ree Kirkevold

- La den gamle 026-saga få hvile nå, oppfordrer Bjørn Sønsteby. Han er country manager hos Andreas Stihl AS, og gleder seg til de nye proffsagene MSA 220 og MSA 300 kommer til Norge i løpet av våren 2022.

Særlig MSA 300 er en direkte etterfølger etter folkemodellen Stihl 026 som alle med respekt for seg selv og vedhaugen har blitt så god kamerat

med. Jo, etterfølgerne 260- og 261, får også avlastning nå.

MSA 300 er Stihls første batteridrevne motorsag i proffsegmentet. Sønsteby lover sager på høyde med de nevnte bensinsagene så lenge man også kjøper med AP500S-batterier.

Disse batteriene tåler dobbelt så mange oppladninger som ordinære batterier, og tiden du kan arbeide for du (og batteriet) må lade har også økt betraktelig.

- MSA-sagene har tre nivåer for bruk. Nivå 1 når du skal kviste med full hastighet på kjedet. Nivå 2 når du skal felle og kappe litt grovere trær med maks vrimoment, og nivå 3 når du skal rydde og håndtere middels til mindre trær i eco-posisjon. Batteriet varer lengst på nivå 3, men du bytter lett mellom dem, forklarer Sønsteby.

I tillegg til at du bare trykker på knappen for å starte jobben (for selv om Stihl er kjent for lettstartede motorsager, så har vi vel alle sagt uvevnelige ord når vi haler og drar), så

slipper du selvsagt all eksosen og det aller meste av støyen. Noen bruker motorsager innendørs, i umiddelbar nærhet av mange folk eller på steder hvor myndighetene faktisk krever at du (redskapen) er fossilfri for at du i det hele tatt skal få gi et anbud. For alle trefellere og arborister, er batterisager allerede blitt et «must».

- Batterier kommer mer og mer, og fordelene begynner å bli åpenbare, sier Sønsteby.

Stihls nye kjedeteknologi er en hybrid mellom de klassiske «rundfil-kjedene» og fullscip-kjedene de profesjonelle bruker i f.eks. USA.

- Stihl har testet disse nye kjedene i over to år, og kan dokumentere både mer effektiv skjæring og lenger levetid. Ved at du filer med en trekantfil, blir jobben sikrere og enklere. Det er oftest hjørnet øverst på tanna som sløves først. De helt nye kjedene gir mindre slike hjørner, og fila plasseres mye lettere i riktig posisjon.

Gled deg til våren!

IRRITERER DU DEG OVER NABOENS TRILLEBÅR?

Spørsmålet er om motoriserte trillebærer omfattes av motorferdselsloven (som bla. a. forbyr motorisert ferdsel i utmark/skog). Her er hva Steinkjer kommune konkluderer med: «Begrepet motorisert trillebår favner mange ulike innretninger, og det er derfor vanskelig på generelt grunnlag å kunne ta stilling til om slike innretninger omfattes av motorferdselloven. Motoriserte trillebærer finnes i alle størrelser, og med stor lastekapasitet. Et søk på nettet viser at begrepet motoriserte trillebærer omfatter innretninger som er store og tunge, og som slik sett kan sette betydelige spor i terrenget. Det finnes også motoriserte trillebærer som avgir mye støy. Slike innretninger vil være omfattet av motorferdsellovens virkeområde og således være forbudt å bruke i utmark. Det vil måtte skje en konkret vurdering av den enkelte innretning, men grovt sett tenker vi at helt vanlige klassiske trillebærer med en liten elektrisk støttemotor vil være lovlige, mens større og tyngre trillebærer vil være forbudt.»

Grunneier har rett til å forby eller begrense motorferdsel på sin eiendom. Det samme vil gjelde motoriserte trillebærer som omfattes av motorferdsellovens virkeområde.»

KRIGSMINNESKOG HOGD

Massegravene i Trandumskogen er et av Norges aller viktigste krigsminner. Fra 1941 til 1944 ble 194 personer ført inn i skogen. Ingen av dem kom levende ut igjen. 173 av dem var nordmenn. Før sommeren ble det fredede krigsminne hugget ned.

Forsvarsminister Frank Bakke-Jensen satte ned en undersøkelseskomisjon. Den ble bedt om å klarlegge hva som har skjedd og vurdere tiltak for å sikre at ikke noe tilsvarende skal kunne skje i fremtiden, både i forbindelse med kulturhistoriske eiendommer og andre områder der det er verneinteresser som det må tas hensyn til.

I en 86 sider lang rapport redegjør kommisjonen for hendelsesforløpet. Rapporten peker på kommunikasjonsproblemer mellom oppdragsgiver, Forsvarsbygg, og forvalteren som skulle gjennomføre hogsten. Det var avgjørende for at skogen ble felt. Kommisjonen konkluderer med at forsvarsbygg ikke forklarte godt nok hva en fredning betyr for trærne i området. Kommisjonen understreker at Forsvarsbygg har hovedansvaret for at den fredede skogen ble hugget ned.

Ullensaker kommuner har anmeldt Forsvarsbygg for hogsten. Saken er fremdeles under etterforskning.



FOTO: STIFTELSEN TRANDUM



Helt enkelt en god investering.

Sats på en tømmerhenger fra Mowi eller Moheda – et robust og effektivt arbeidsredskap med høy svensk kvalitet og høy annenhåndsverdi. Se alle våre modeller på www.ftgforest.com

vreten // norge as

+47 69 80 82 20 • www.vreten.no

Alle store ting er tre

Et næringsbygg i massivtre er noe helt annet en hvilket som helst materiale. Gunnar Adolf Aanesland tenker allerede på gjenbruken av bygningen.

Gunnar Adolf Aanesland er fjerde generasjon flaggstangprodusent. Nå skjer det flere virkelig store ting i familiebedriften. Ny fabrikk til 30 millioner og planer om fullskala vindmøller i tre, er bare to av planene. Si ifra om du trenger et 16 meter langt hull, eller et badrom i svartor.

Tekst og foto: Roar Ree Kirkevold

– Hører jeg om noen tøffe planer, så stiller jeg opp, sier Gunnar Adolf Aanesland. Sammen med Halvard Nilsen eier han Aanesland fabrikker, Aanesland limtre og Sør laminering AS. Til sammen omsetter de for 300 millioner kroner i året. Bestefar bygde flaggstangfabrikken i Birkeland i 1947, og etter diverse byggetrinn, måtte de nå bringe bedriften et viktig skritt videre. Derfor flytter de hele virksomheten til en splitter ny fabrikk i Lillesand rundt halvannen mil unna. Med følger de 14 ansatte og diverse store planer. Kanskje var det ikke så lurt av politikerne i landkommunen Birkenes å ikke følge opp avtalen de hadde inngått. Gunnar Adolf ser seg sjelden over skulderen. Livet er for kort til det.

PRESTISJEBYGG

Den nye fabrikk kan med rette kalles et prestisjebygg. Midt blant intetsigende industrihaller i skumisulering og metall, bygger Aanesland i massivtre. Bygningen har allerede fått stor oppmerksomhet for både arkitektur (Helen & Hard arkitekter) og ikke minst detaljer.

Noen av ideene kommer fra Bølgen kulturhus i Kristiansand mens andre løsninger er helt nye. Som for eksempel å bruke trykkfordelingsplater i lokal eik, ikke metall, mellom søylene og dragerne. Disse er også festet med 75 millimeter eikeplugg som slås inn. «Bygger fabrikk uten en spiker», skriver mediene.

– Jeg synes det er rart at ikke myndighetene stiller mye sterkere miljøkrav ved oppføring av slike bygg, sier Gunnar Adolf. – Hvordan skal du kunne resirkulere industrihaller som er oppført i syntetisk skum mellom plater av ulike metall-legeringer? Vår nye fabrikk kan vi demontere og bruke på nytt til andre byggeprosjekter. Fagmiljøene har regnet ut at vi sparer 46 prosent av CO₂ utslippene når vi bygger på denne måten. Dessuten lagrer vi 500 tonn CO₂ i bygningsmassen. Denne bygningen er verdens mest miljøvennlige sammen med Vestres miljøfabrikk «The Plus» på Magnor, sier han med et bredt smil.

Han dunker neven i veggen. Denne er i limtre av dårligste sort. Se hvor fin den er. Når man bruker slike løsninger til for eksempel idretts-haller, får man en fiks ferdig innervegg med på kjøpet. I tillegg er det vel snart bevist tilstrekkelig at innklimaet blir noe helt annet når man bruker ekte treverk.

Den nye fabrikk blir 15 prosent dyrere enn i tradisjonelt stål og betong, men byggetiden går fortere. God butikk, altså.

VINDMØLLENE

– Det var vi som sikret at Mjøstårnet ble verdens høyeste bygning i tre, sier han. På toppen står et 14 meter høyt tårn bygd og levert av Aanesland fabrikker. Også det nye 47 meter høye klatretårnet, «OVER», ved E18 rett utenfor Lillesand er kåret til verdens høyeste i sitt slag.

– Klatretårnet var skikkelig utfordrende, altså. Vi har bygd klatreparker i norsk treverk i Dubai, Singapore og ikke minst verdens største klatrepark 20 minutters reise fra Oxfordstreet i London, men da vi skulle lage et tårn med mange meters overheng, fikk planleggerne skikkelige utfordringer. Når jeg får høre om nye vågale planer, er jeg fort på plass. Vi har så mange flinke folk at på tross av utrolig mange prosjekter hvor folk har påstått at det ikke går an, så har vi aldri stoppet fordi vi ikke har fått det til, smiler han.

Det var nemlig en baktanke med klatretårnet «OVER». Aanesland fabrikker ville teste konstruksjonen fordi de vil inn på vindmølle-markedet. Nå har de tegningene klare for verdens første fullskala vindmølle med 120 meters høyde i limtre.

Det går helt fint, og hvis vi mener noe med å kalle vindkraften for grønn, må vi slutte å frakte stål verden over med spesialtransport for å bygge møllene, sier han. Bare i Nordsjøbassenget er det planlagt ikke mindre enn 35 000 vindmøller, så markedet kan bli enormt.

FLAGGSTENGENE

Man kan diskutere om flaggstenger er «hot» eller «not», men Aaneslands flaggstenger er mer enn stenger med flagg. For åtte år siden gikk de bort fra å lete opp og kjøpe hele trær som de dreide. Nå lages stengene av impregnert limtre. Den samme teknikken som på miljøriktige lysmaster og masterigger på større seilbåter. Gunnar Adolf forteller om da han tok på seg jobben med å bytte ut en komplett 30 meter høy masterigg på en kjempeseilbåt i havnen i Monaco. Eieren var en kunsthändler med milliardformue i ulik kunst.

– Jeg sa ja litt før jeg hadde noen løsning, innrømmer han, og skryter av folkene på fabrikk og broren Geir som virkelig fikk prøvd



Aanesland fabrikk sparer 46 prosent av CO2-utslippene ved å bygge slik i massivtre. Dessuten får bygget en helt annen "atmosfære".



Trykkfordelingsplater i lokal eik. Dette blir et prestisjebygg og dimensjonene er store.

seg som teknisk sjef.

– Det ble tolv turer til Monaco for å måle, sjekke og planlegge, men vi fikk det til, selv om mange tvilte på oss.

– Har du flaggstang hjemme, spør han plutselig. – Eeh, nei.

Feil svar.

– Det må du jo ha. Når kan vi finne ut hvor høy den må være?

– Jeg orker ikke å stå opp før åtte på alle

flaggdagene (eneste unnskyldning som datt ned av seg selv).

Da forteller han om «partyflaggstengene» på to meter og tyve, som skal stå utenfor inngangsdøra.

Med nød og neppe får vi endret temaet til da han ble tatt av politiet med en 12 meter lang flaggstang på biltaket.

– Nå har Aanesland fabrikk investert i en bormaskin som borer hull på opptil 16

meter. Verdens lengste, selvsagt, skyter han inn.

– Hva skal du med den?

– Tenk hvordan vi kan bore hull i lysstolper og søyler i tre for å legge inn skjult elektronikk. Ser du ikke det? Han rister oppgitt på hodet. Det er jo innlysende.

God investering?

Tja, det går i minus foreløpig, men det blir bra, det er jeg sikker på.

Langtransport

For hvis ikke Gunnar Adolf Aanesland var kjendis før, ble han det i hvert fall da riksmediene fortalte om gærningen som ble stoppet av politiet fordi han kjørte med en tolv (!) meter lang flaggstang på personbiltaket.

Problemet, eller løsningen, var at det er fullt lovlig. Maks lengde for udelelig last på personbil er presis tolv meter. Maks én meter foran kjøretøyet og resten bak. Forutsatt skikkelig merking og stropping.

Politiet trodde ikke sine egne øyne. Ikke andre veifarende heller, for den saks skyld.

I sommer kjørte han fra Sørlandet til Nord-Odal med en slik flaggstang, fordi den opprinnelige ble levert til Bergen ved en feil.

– Da la vi ferieturen opp Østerdalen med en ny flaggstang, ler han. Fire ganger i løpet av turen ringte de ulike politidistriktene fordi folk hadde filmet og anmeldt det de så.



En tolv meter flaggstang på biltaket vekker garantert mye oppsikt i trafikken. FOTO: JON GELIUS, NRK

– En gang sto vi i kø på E18 i Grenland. Plutselig banet en politibil med fulle sirener seg vei mellom bilrekkene. Vi svingte inn til siden som alle de andre (forsiktig, selvsagt, for med tolv meter på taket, er det dumt med brå sidebevegelser i trafikken).

Det var oss han skulle stoppe. Han var helt rød i

ansiktet. Veien ble sperret i begge kjørefelt.

– Jeg fikk han med på å ta diskusjonen på den nærmeste bensinstasjonen. «Du får google regelverket mens du kjører dit», sa jeg til ham. På bensinstasjonen måtte han innrømme at lasten vår var helt lovlig.

Det er lov å ha det litt gøy, vel?



MEF Skog, Velg Skog og OKAB inviterer skogsentreprenørlærlinger til samling på Honne. FOTO: ROAR REE KIRKEVOLD

LÆRLINGER: – Se opp for tidstyver

Lørdag 20. november inviteres alle skogsoperatørlærlinger til Honne, Biri for en samling med faglig påfyll og sosialt samvær, arrangert av MEF Skog, Velg Skog og OKAB. Ole Bertil Reistad er skogsentreprenør i Innlandet. Han skal gi lærlingene gode tips på veien.

Tekst: Marius Lippestad

– Denne samlingen er viktig. Først og fremst for at det skal være folk i næringen som er interesserte, og som driver i samme retning. Dette er en god måte for lærlingene og lære mer om hva som foregår rundt omkring, ikke bare der de driver selv. Det er viktig å skape positivitet rundt yrke de har valgt. De skal tross alt holde på til de blir pensjonister, sier Reistad til Magasinet Skog. Lærlingene på samlinga, er et og to

år ut i læretiden. Erfaringene er med andre ord varierende. For Reistad blir det viktig å fremheve for lærlingene at de skal være observante på detaljer, som i det daglige er tidstyver

– Nær 100 prosent av all skogdrift foregår på akkordarbeid. Derfor er det viktig å luke bort faktorer som stjeler oppmerksomheten. Man må bruke tiden så smart som mulig. Det blir litt som i idretten, det som var bra nok i går

er ikke nødvendigvis bra nok i morgen. Du må hele tiden ønske å vinne konkurransen. Det å kjøre skogsmaskin, eller jobbe i skogen generelt, gjør at vi repeterer hvert moment mange ganger per dag. Nyttan av å finpusse innstillinger metode og kjøreteknikk er veldig stor og nyttig for produksjonen og førerens hverdag.

– Hver gang du kjører en skogsmaskin, hogstmaskin eller lassbærer og skal gripe og flytte tømmerstokken, teller alle disse faktorene inn for å lykkes 100 %. Bruker du 0,8 sekunder på å korrigere hver bevegelse utgjør det cirka 53 timer i året, fordi det repeteres så veldig mange ganger. I tillegg, kommer slitasjen på mennesket og maskina. Det utgjør en og en halv arbeidsuke! Det er tid du kunne omsatt rett i kassa eller i ferie, forklarer Ole Bertil Reistad.

Endelig Agroteknikk!



Agroteknikk er møteplassen for jord- og skogbruk. Endelig kan vi møtes igjen.
FOTO: Espen Solli

Det er tre år siden sist, og nå inviteres du til landbrukets største og viktigste møteplass fra 25. – 28. november på Norges Varemesse på Lillestrøm. Sist kom 34 000 besøkende for å møte de nær 200 utstillerne som viste utstyr, teknikk og produkter på 40 000 kvadratmeter. I august i år gjennomførte de en undersøkelse som slo fast at ni av ti av dem som besøkte Agroteknikk

sist, planlegger å komme i år også. Li-kevel hevder de på sine hjemmesider, agroteknikk.no, at de har planlagt godt smittevern.

Også skogbrukets viktige aktører stiller opp på Agroteknikk, så sett av litt tid til å lære noe nytt eller bli inspirert. Skogen betyr fremtid og er en stadig viktigere del av landbruket, landet og verden.



Oppgradert flishogger

Sisu Produkter tar med seg en ny og oppgradert flishogger til Agroteknikk, opplyser produksjef Arne Martin Oppegaard. Til tross for at Farmi CH18 er liten av størrelse, er det et kraftig redskap. Innmateråpningen er på 18 ganger 22 centimeter. Flistykkelsen kan justeres til 10, 12 og 14 millimeter. Den nye CH18-maskinen tilfredsstiller de nye kravene som er satt for flishoggere.



Transport av veislodd

Gummi-Industri selger den svært populære Drammens-slodden. De utviklet også en lettere utgave for bruk bak ATV. Praktisk, men en utfordring oppsto; hvordan skal du frakte den uten frontlaster? Nå viser de deg løsningen, nemlig en helt ny egenprodusert transportordning med ramme og hjul.

- Nå er det slutt på å dra den over asfalt, smiler oppfinneren selv, Asbjørn Berge.

Se: gummi-industri.no



Skogskran med lengre levetid

Eikmaskin vil blant annet presentere en ny skogskran fra Kesla, opplyser Nils Sand til Magasinet Skog. Det nye designet på krana skal gi lengre levetid, og gjøre produktet mer salgbart om det skulle videreselges. Krana har en rekkevidde på 9,1 meter og kan løfte 640 kilo på maks rekkevidde. Trykket den trenger for å brukes er 190 bar, som er noe de fleste traktorer kan gi.



Radiostyrt arbeidshest

Antons Timber viser for aller første gang den nye radiostyrte Jernhesten Essence. Med 25 hk. Honda euro 5-motor til å drive hydraulikken og en oljemotor i hvert belte som kan kjøres hver for seg, fremover og bakover, får du større trekkraft ved sving og gjør det mulig å snu rundt sine egen akse. Mye tilbehør er utviklet, bl.a. den lettvinde splitter nye lunnekloa som er utviklet sammen med Andebu Mekanikk, og en liten østerisk hydraulisk vinsj. Perfekt utstyr til trefelling og trange jobber, hevder Olav Antonsen.



Råsterk traktormontert kompressor

Se den nye Varimount 350 Compressor hos Hektner Maskin AS. Den gir opptil 10,2 kubikkmeter luft i minuttet med 10 bars trykk. Kompressoren kan monteres på trepunktet foran eller bak på de fleste typer gårdstraktorer og oppover.

- Blås rein hogstmaskinen og vedmaskinen med stor kapasitet. Kompressoren har ingen elektriske komponenter, så den tåler all slags vær, forteller driftssjef André Veiberg.

Kompressoren blåser stikkrennene helt rene for løv og skitt som har samlet seg, og den blir på en måte som hjertet i et mobilt verksted for alle fra skogsentreprenører til skogbrukere.

FRIKSJONSFRI KUNDEREISE MED FREMTIDSRETTEDE LØSNINGER

Som eneste norske leverandør har teknologiselskapet Finter AS laget et system spesifikt for å håndtere passeringer på privateide bomveier. Gjennom sine profesjonelle og kundetilpassede løsninger, bidrar de til enklere ferdsel for trafikantene og store besparelser for veieierne.



Representanter fra Pihl AS, Øyer Almenning, Eltek AS og Finter AS var på plass for befaring av anlegget som drives av solcelle, etter det var ferdig installert og satt i drift.

En god kundeopplevelse er summen av alle ledd i en kundereise; tilgjengelig informasjon, raske svar på spørsmål, enkle betalingsløsninger og god kundeservice. Med dette i tankene har Finter AS utviklet produktet NorgesBom, som har gjort selskapet til en markedsledende aktør innen skiltgjenkjenning på bomvei i Norge.

NorgesBom tilbyr bompengerekraving fra A til Å, med hele prosessen fra selve bompaseringer til betalingsoppfølging i ettertid.

HVORDAN FUNGERER SKILTGJENKJENNING?

Noe av det som skiller NorgesBom fra lignende systemer, er at det er spesifikt utviklet for å håndtere passeringer på privateide bomveier. Værforholdene er for eksempel helt annerledes på en bomvei sammenlignet med et parkeringshus, dermed øker også de tekniske kravene som stilles til systemet. Finters teknologi for bomvei er spesialtilpasset fjellveier med tidvis meget utfordrende værforhold.

Systemet benytter seg av avansert bildeanalyse, gjenkjenningsteknologi og kunstig intelligens i kombinasjon med transaksjons- og kommunikasjonsteknologi. Ved passering i en automatisk bomstasjon blir det tatt video

av registreringsnummeret til det passerende kjøretøyet. Hvis kjøretøyet er registrert med et aktivt abonnement på den aktuelle veien, foretar ikke systemet seg noe. Hvis kjøretøyet er registrert med en automatisk betalingsmetode, belastes denne.

Er det ikke registrert en automatisk betalingsmetode, eller dersom kjøretøyet ikke har et aktivt abonnement, har eier av kjøretøyet 48 timer på å lage en bruker eller betale på betalingssiden youpark.no. Her kan det betales med VIPPS eller betalingskort for det sendes ut en faktura for passeringen til eieren av kjøretøyet. På youpark.no kan man som bruker også logge seg inn med «VIPPS Logg inn» i stedet for den tradisjonelle måten med telefonnummer og engangskode.

KAN OGSÅ BENYTTES PÅ UTFORDRENDE STEDER UTEN STRØMTILGANG

Pihl, en utmarkseiendom i Ringsakerfjellet, har vært et attraktivt hytteområde siden starten av forrige århundre. I dag finnes det nesten 3000 hytter her og cirka 800 grunneiere.

Sommeren 2020 valgte Pihl AS som forvalter området, å sette i gang et bomanlegg med automatisk skiltgjenkjenning fra NorgesBom og fra nyttår ble fire nye NorgesBom-anlegg satt i drift ved innkjørslene til Sjusjøen.

Et sted ble imidlertid passeringene lenge håndtert manuelt med fysiske bommer. På Øvre Åstbru, et bindeledd mellom flere av Pihls veier, måtte de fortsatt ha en person sittende i bomstua for å ta imot betaling for passeringene. Dette skyldtes manglende tilgang til elektrisitet, noe som var et hinder for å få installert det automatiske systemet.

For å finne en løsning på dette iverksatte Finter AS et solcelle-prosjekt, som skal forsyne NorgesBom med strøm i vår- og sommermånedene.

I forkant av installasjonen ble det gjennomført simuleringer basert på koordinater der anlegget skulle stå, for å se hvor mye utstyr som var nødvendig og hvor lenge anlegget kan forsynes kun av solenergi. Komponentene består av solcellepaneler og et stort skap der alt av teknisk utstyr er satt sammen. Fra skapet er det gravd ledning bort til bommasten som forsyner kameraene med strøm.

Prosjektet ble gjennomført og installert sensommeren 2021 på én av de to aktuelle lokasjonene. Anlegget skal billettere i begge retninger, inn mot Pihl og ut mot Øyer (Øyer Almenning).

- Generelt er vi meget godt fornøyde med innføring av skiltgjenkjenningssystemet fra NorgesBom. Systemet er lettvinnt både for trafikanten og for oss som veieier. All trafikk inn på veisystemet fanges opp, og det sikrer inntektene for vedlikehold av veinettet. Etter cirka ett års drift har systemet innfridd forventningene, sier Per Fineid, Bestyrer i Pihl AS.

- Det blir spennende å følge med på solcelle-anleggene for skiltgjenkjenning videre. Ett anlegg har vært i god drift i sommer og fra neste år skal dette utvides til to anlegg. Ved å tilby denne løsningen får Pihl en komplett betalingsløsning rundt vårt veisystem.

BEDRE TRAFIKKFLYT OG FORBEDRET ØKONOMI

Finter AS har installert mer enn 140 NorgesBom-anlegg over hele landet. Typiske kunder er allmenninger, skogeiere, eiere av skogsbilveier, hytteveier eller andre private veier. Løsningene disse kundene tidligere har brukt har gjerne vært tidkrevende, manuelle og dyre.

Erfaringstall fra Finter AS sine kunder tilsier at kunder som tidligere har benyttet seg av bomkasseløsninger har doblet inntektene sine etter at de byttet til NorgesBom. De med tradisjonelle fysiske bommer øker inntektene med 30 – 45 prosent.

Finter AS utvikler tekniske løsninger innen eiendom, mobilitet, bomvei og parkering med tilhørende innkrevningssystem. De bruker trafikkinformasjon og data til verdiskapning og videreutvikling av miljøvennlige mobilitetsløsninger, og selskapet har i dag 23 ansatte ved sine kontorer i Trondheim og Oslo.

Per oktober 2021 har Finter AS over 117.000 brukere på sin betalingsplattform www.youpark.no. De har over 30.000 aktive abonnement ute hos sine kunder, og de siste 12 månedene har det vært mer enn seks millioner passeringer gjennom anleggene deres. Finter AS kan vise til sunn og kraftig vekst, ved at de har doblet omsetningen sin for tredje året på rad.

OPPLEVDE KUNDEFORDELER

- Et enklere og mer effektivt system for veibrukerne
- Køer har blitt borte
- Komplette oversikt over trafikkbildet på veien for veieiere
- En ny hverdag når det kommer til administrativt arbeid
- Stabil og teknisk god drift
- En leverandør som er tilpasningsdyktig og profesjonell
- Økt omsetning



Et av Pihl sine anlegg på Sjusjøen – Elgåsen

NORGESBOM

AUTOMATISK BOMLØSNING

Les mer om systemet på www.norgesbom.no
Ved interesse ta kontakt på 477 00 700
eller post@norgesbom.no

Leverte skogsmaskin nr 17 000



Det finske familieselskapet Ponsse har i høst levert sin maskin nummer 17 000 fra fabrikkens i Vieremä midt i Finland hvor det bor 4 000 mennesker. Lastbæreren, en Ponsse Elk, ble levert til firmaet Kuusomoto Oy fra Lappland.

- Den kompakte konstruksjonen gjør Elk svært smidig, samtidig som komponentene, som er felles med større maskiner, gjør den til et kraftig og slitesterkt verktøy med førsteklasses lasteevne. Motoren med sin raske respons, imponerende dreiemoment og maskinens robuste kran, gjør arbeidet komfortabelt, spesielt når operatøren kan glede seg over den romsligste hytta på markedet kombinert med ergonomiske kontroller, reklamerer salgs-, markedsførings- og servicedirektør, Marko Mattila i en pressemelding.

Ponsse har produsert 947 Elk til 20 land siden 2015. De har nå virksomhet i over 40 land!

ØNSKER BIOGASS-NETTVERK

I september hadde NHO et arrangement ved navn «Full gass for biogass». Der fikk flere aktører som i dag benytter seg av kjøretøy som går på biogass fortelle om sine

erfaringer, samt hvilke utfordringer som er. En gjentakende problemstilling var at det er for få drivstoffpunkter for flytende biogass i Norge. Leder i bondelaget Egil Hoen var

blant dem som pekte på problemstillingen, og oppfordret den kommende regjeringen til å gripe fatt i problematikken. Det må bygges et nettverk av stasjoner, ikke bare enkeltstasjoner her og der for at flere skal velge kjøretøy på biogass i fremtiden, mente flere av arrangementsdeltagerne.

UTNYTT SKOGENS RESURSER OG SPAR FYRINGSKOSTNADER!

FLIS - VED - PELLETS



Ny mating!
Tar grov fyringsflis*
Takler stikker opp til 20cm!*

Vi fører et brett utvalg av tilbehør:

- Akkumulatortanker
- Pumper
- Løsninger for solpanneler
- Varmekolber for solvarme
- Ventiler / Shunter
- Styresystemer

NORDISKE INDUSTRIOVNER A/S
INDUSTRIOVNER · BIOFYRING
Stasjonsvegen 5
14335 Skjerve
www.nordiske.no

Be om en demo av våre anlegg i dag!

Kontakt: 62 57 22 00
post@nordiske.no

FÖSEN AS

TOTALLEVERANDØR AV OLJE



- ✓ Vi fører alle typer oljer/smøremidler og filter til kjøretøy, maskiner, fartøy og annet utstyr.
- ✓ Leverer til kunder i hele Norge.
- ✓ Gunstige betingelser på frakt – fraktfritt over gitte volum.
- ✓ Ta kontakt for et godt tilbud!

Telefon: 47 96 47 92 / 47 96 47 03

E-post: post@fosen-as.no Web: www.fosen-as.no



1



2



3



4



5

1. Ei hogstflate fullstendig gjenvokst med gras (smyle).

2. Ei plante før gras er fjernet. Når gras har lagt seg over plantene, vil snø forverre plantas sjanser for å overleve.

3. Samme plante etter at gras er fjernet. Planta er fri og vil normalt klare seg noenlunde greit mot snøen.

4. En markeringspinne ved planta er til god hjelp når en skal finne igjen planter som ennå ikke er store nok til å gå over grasdekket.

5. Ved en sein høstkontroll når alt annet er brunt, kan en også få oversikt over andre faktorer som kan slå ut eller sette ei lita plante kraftig tilbake - som behov for supplering, forekomst av dobbelttopp som følge av f.eks. smågnageangrep vinteren forut osv.

Tid for grasfjerning

Kontroll av årets eller fjorårets planter er en god investering. Det krever lite og kan gi mye.

Tekst og foto: Anders Hals

Seinhøsten er en fin tid for å kontrollere årets eller fjorårets plantefelter. Da er det meste annet brunt, og bare de grønne plantene står (forhåpentligvis) igjen.

Utstyret du trenger er egentlig kun et par støvler, et par arbeidshansker og litt arbeidslyst.

Det hele går kort og godt ut på å frigjøre plantene for tyngende gras eller bregner. Sånt vil meget effektivt presse plantene flatt i bakken under snøen, og plantene - om de i det hele tatt kommer seg, vil bli satt kraftig tilbake.

Tiltaket som inngår i skogkulturberetiget, er altså hverken krevende rent arbeidsmessig eller fordrer mye utstyr. Bildene viser litt rundt problematikken. Tiltaket er meget nyttig. Du skal huske på at dette handler om fristilling av planter.

Gras og bregner som kan tenkes å legge seg over planta, fjernes. Det er ikke snakk om "barbering" av hele det gras-/bregnebevokste foryngelsesfeltet.

- Funker helt fett å bo vekk

Stemmer kartet med terrenget? Det er hva Ola og Lars Halvor avklarer mens de trækker rundt i norske skoger uke etter uke.

Tekst og foto: Stine Benedicte Solbakken

- Vi går rundt i skauen og kikker på trær, sier Ola Strande (29) og Lars Halvor (33). Det er den enkle forklaringen til festbruk om hva skogbruksplanleggerne gjør.

Begge har master i skogfag fra NMBU på Ås. Uten kartleggingen og kontrollen de utfører, får ikke skogeierne oversikt over muligheter og verdier i egen skog. I høst bor de opptil fire mann i et leid hus i Kvinesdal.

- Huset ligger sentralt for oss alle når vi skal ut å taksere i fire kommuner, forklarer Lars Halvor, som står bak bookingen av husvære.

Mens Ola har kjøkkentjenesten i dag og lager hamburger med chips, innrømmer Lars Halvor at det blir lite fisking og bading fra brygga selv om de leier rett ved et idyllisk ferskvann.

- Etter tidlig start på dagen, mange kilometer i skogen og opp og ned bratte lier, har vi fått nok frisk luft.

Hvor snart bor skogen tynnes? Når må skogeier ut med ryddesag på det nye plantefeltet? Hvor er miljøverdiene?

Alle skogeierne i Hægebostad, Lyngdal, Farsund og Flekkefjord, som har bestilt ny skogbruksplan, vil få en ny og digital skogbruksplan neste år.

I tillegg til Ola og Lars Halvor, har

også kollega Stein Magne Bårnes (62) sjekket inn i den leide boligen. Så jobbes det fra tidlig morgen til sene kvelder hele uka før skogbruksplanleggerne kjører hjem for en velfortjent langhelg. I dette feltprosjektet startet gjengen med oppdraget i august og skal jobbe i felt til slutten av november.

- Før dette prosjektet jobbet jeg med kartlegging i Stadt. Da bodde jeg der i to til tre uker i strekk. Med 10 timer i bil var det for langt å pendle hjem i helgene, sier Ola, som bor i Skien.

- Det funker helt fett å bo vekk. Det er alltid en fotballkamp å se, legger han til.

- Lange dager på jobb betyr lang helg hjemme. Det liker jeg. Det er greit å jobbe mye når jeg først er vekk hjemmefra, sier Lars Halvor.

- Med medbrakt internett og pc, klarer Ola og Lars Halvor fint å la seg underholde med fotballkamper og en øl på sene kvelder langt inn i skogens ro.

Når ikke gjengen er ute i hvert sitt felt for ressurskartlegging av skogen, er det dagens middag som skal ordnes. De har innført middagsturnus, noe som holder hurtigpizzaen unna kjøkkenet. Olas burgere faller i smak. Å spise tre burgere til middag er ingen sak for en

skogbruksplanlegger, så han har gjort et raust innkjøp. Lars Halvor skal diske opp med lammekotelett og grønnsaker i morgen. Stein Magne varsler at det blir tømmerhoggermiddag med bacon, bønner og poteter senere i uka.

- Jeg går mellom 10 000 og 20 000 skritt om dagen. For tiden er jeg på prøveflatetakst, som betyr at jeg oppsøker flater systematisk. Jeg har 160 prøveflater som skal sjekkes. På et areal på 250 kvadratmeter, klaver jeg hvert tre og sjekker diameter i



Ola Strande(t.v.) og Lars Halvor trives på nyttig feltarbeid, selv om bevertningen kan bli litt enkel innimellom.

brysthøyde. Jeg måler deretter høyden på 10 trær. Jeg stedfester også området i kartet med 10 cm nøyaktighet.

Tidsbruk varierer veldig, men det blir cirka en time i hvert felt. Jeg rekker rundt 20 felt i uka, forklarer Lars Halvor.

- Vi øker kvaliteten på data i skogbruksplanen ved å dra ut, se og måle med egne øyne, sier Ola.

Stein Magne har trakkert langbeint

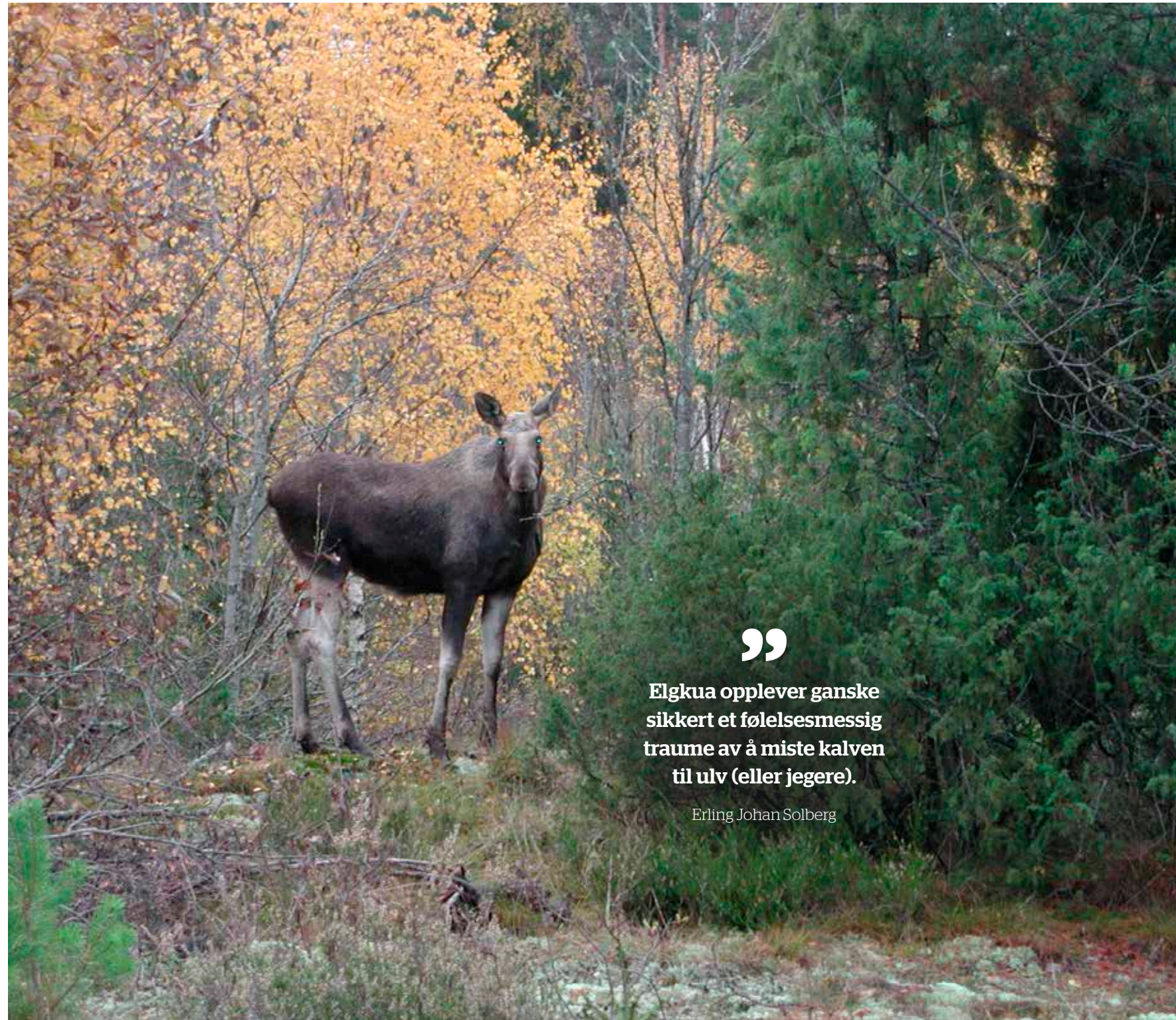
over hogstfelt og skogbunner siden 1988. I arbeidet med ny skogbruksplan, brukes gamle planer, laserscanning som er utført av Statens kartverk og tolkning av flybilder. Sammen med befaringer ute, gir det et godt grunnlag for å vurdere skogens ressurser i nåtid og framtid.

- Jeg jobbet også som skogsarbeider i noen år, forklarer Stein Magne, som har med sin faste assistent, fuglehunden

Spike. Han trives med jobben. Å være mye vekk hjemmefra var verre før, da ungene var små.

Uten skogbruksplanleggerne hadde skogeierne falmert i blinde. Med skogbruksplan har skogeierne alltid en oppdatert oversikt over hvor mye tømmer du har i skogen, fordelt på de ulike treslagene og hvor mye tilvekst du har. Du kan dermed utføre de riktige tiltakene til rett tid.

NY TRUSSEL SKAPER STRESS FOR ELGEN



”

Elgkua opplever ganske sikkert et følelsesmessig traume av å miste kalven til ulv (eller jegere).

Erling Johan Solberg

Elgjakta er snart forbi. Over hele landet har jegere jaktet i høst, men det er ikke bare mennesker på jakt. Ulvens inntog skaper utfordringer for elgkuer med kalver.

Tekst: Marius Lippestad

Det er jakt sesong og flere steder i landet meldes det om en nedgang av elg over de siste tiårene. Jegere i form av mennesker og ulv gjør livet vanskelig for elg. Magasinet Skog har tatt en prat Erling Johan Solberg på Norsk institutt for naturforskning (NINA) om hvilke traumer elgkuen får av å til stadighet miste kalver.

– Elgkua opplever ganske sikkert et følelsesmessig traume av å miste kalven til ulv (eller jegere), og flere studier antyder at elg i ulveområder er klar over den høyere predasjonsrisikoen (fare for å bli et byttedyr) og oppfører seg deretter. Dette kan innebære økt årvåkenhet, mer aggressiv atferd, mer bruk av 'sikre' habitater, endret bevegelsesmønster og lignende.

– Mange av studiene som rapporterer om slik atferd er fra Nord-Amerika. Her har ulvene mange steder vært kontinuerlig til stede helt fram til vår tid. I Skandinavia ser det ut til at elgen responderer mindre på ulvens tilstedeværelse enn i Nord-Amerika. Kanskje er dette fordi ulven har vært borte fra store deler av Skandinavia i mer enn 100 år, slik at få elg har erfaring med ulv som predator. Det har også vært spekulert i om elgjakt med hund har gjort elgen litt naiv i forhold til ulven. Når et byttedyr, for eksempel elg, jaktes på av flere rovdyrarter som ulv, bjørn eller jegere, med ulike jaktstrategier, er det ikke uten videre lett å vite hva en bør gjøre, forklarer Solberg.

FYSISKE UTSLAG

Å miste kalven kan også medføre fysiologiske og reproduktive konsekvenser for elgkua.

– Dersom kalven tapes tidlig etter fødsel, slipper kua unna deler av de reproduktive kostnadene, som for eksempel melkeproduksjon. Energien som brukes til å produsere melk til kalven kan i stedet brukes til å bygge kroppreserver gjennom sommeren. Noe som i neste omgang vil øke elgkuenes overlevelsesmuligheter gjennom vinteren, og kan bidra til at mer

energi kan investeres i kalveproduksjonen neste vår. Slik kan elgkuen delvis kompensere for tapet av kalvene. Kanskje finnes det også noen kompenserende effekter av å miste kalven på høsten, etter at dieperioden er over. For eksempel hvis elgkuen slipper å oppholde seg i mindre attraktive leveområder vinterstid for å tilgodese kalvens behov.

– Tidvis har det også vært hevdet at elgkuen ikke kommer i brunst (får egglosning) umiddelbart etter tapet av kalven. Sannsynligheten for at elgkuen taper kalvene til ulv rett før brunsten er dog relativt lav, så det er neppe et stort problem med hensyn til ulv. På den annen side felles det en anseelig mengde elgkalver under jakta. Dette overlapper delvis med elgenes brunstperiode. Det finnes dermed en teoretisk mulighet for at elgkuen ikke lar seg bedekke ved første egglosning dersom de er følelsesmessig traumatisert av å miste kalven rett før. Det er ingenting som tyder på at dette er et omfattende problem (mht kalveproduksjon, ikke traumet), men i praksis vet vi svært lite om hvordan tapet av kalvene påvirker elgkuenes atferd i en så følsom periode.

KUA VENDER TILBAKE

Dersom en kalv dør, har erfaringer vist at elgkua ofte kommer tilbake til plassen der hun mistet kalven, opplyser Barbara Zimmermann. Hun er professor ved Høgskolen i Innlandet hvor hun blant annet forsker på elgens adferd.

– Elgkua kommer ofte etter noen timer tilbake til plassen der hun mistet kalven. Det gjør kua uansett som kalven ble skutt, tatt av ulv eller døde i trafikken. Kua prøver å finne kalven, kanskje med håp om at kalven fortsatt er i live. I Sjødne tilfeller finner man både kalven og kua drept av ulv på samme sted. I hvilken rekkefølge det skjer, og om det er fordi kua kommer tilbake og derfor blir eksponert for ulven som spiser kalven, vet vi ikke, forklarer hun.

For elgkua kan det å miste kalven gi både fysiske og psykiske utslag. FOTO: NIBIO



Fagfolk er veldig obs på barkbillesituasjonen på Østlandet. Her viser Torstein Kvamme (t.v.) fra NIBIO frem et funn av stor granbarkbille etter andre generasjon på samme år.



Selv unge grantrær på godt jordsmonn har dødd og tørket. Granbarkbiller spiller en vesentlig rolle.

Tapene kan fort bli veldig store

Fagfolkene er alvorlig bekymret for barkbillesituasjonen i indre Vestfold. Litt for sen hogst kan gi tap på 400 kroner kubikkmetren.

Tekst og foto: Roar Ree Kirkevold

Norsk institutt for bioøkonomi, Nibio, og Statsforvalteren i Vestfold og Telemark hadde satt av en hel høstdag for å befare billeskadet granskog i Nordre Vestfold. De angrepne punktene hadde spredd seg til større og til dels sammenhengende skader. Tørkesommeren 2018 ga mye skade, særlig i kombinasjon med stedvis mye snøbrekk. Siden da har populasjonen av Ips typographus, stor granbarkbille, vært i vekst i

samtlig norske fylker, og særlig stedvis i Grenland, Vestfold og til Drammen. Landbruksdirektoratet ber skogeiere i store områder om å følge spesielt godt med fremover. Situasjonen kan fort bli kostbar.

– Jeg er alvorlig bekymret. Sommeren endte verre enn jeg trodde, sier seniorforsker Svein Solberg hos Nibio. Han arbeider med satellittovervåkning, men innrømmer at det gjenstår mer arbeid enn han først trodde for å få tilstrekkelig presisjon på informasjonen fra verdensrommet.

TO GENERASJONER

Stadig varmere temperatur og lengre barkbillesesong, øker faren for at stor granbarkbille klarer å gjennomføre to generasjoner i løpet av sommeren. Ellen A. Finne har fulgt utvalgte skadeområder siden 2019, og hun melder om klare tegn til to generasjoner slik billene har i Syd-Sverige.

– Det er i praksis slutt på granskogene i Tsjekia på grunn av tørke og biller, og bare

i løpet av de siste tre årene har barkbillene ødelagt 20 millioner kubikkmeter gran-tømmer i Syd-Sverige. Det er fire ganger så mye som på 1970-tallet, hevder seniorforsker hos Nibio, Paal Krokene, også han er alvorlig bekymret.

– Situasjonen i Europa kommer veldig nær nå, svarer Solberg. – Det finnes ingen kvikk fikks på dette, og kortsiktig er det lite vi kan gjøre utover å få ut skadd tømmer i tide.

Forskerne, også Bjørn Økland som har overvåket stor granbarkbille i flere tiår, er i tvil om i hvilken grad to generasjoner vil forverre situasjonen. Den andre generasjonen må rekke å gnage i seg nok før fra grantrærne til at de kan overleve vinteren. Økland sier at på tross av enkeltfunn på opptil 50 000 barkbiller, så er det generelle nivået betydelig under angrepene på 1970-tallet.

TIDLIGERE HOGST

Følg for all del med i skogen. Til våren

viser det seg hvor mange av barkbillene som har overlevd, sier seniorrådgiver hos Statsforvalteren, Ingrid Knotten Haugberg.

– Om våren har skogeierne kort tid på seg. Hogd grantømmer skal ut av skogen før midten av juli. Vi anbefaler at frisk granskog som står i nærheten av skadde trær, bør hogges i vinter. Skogeier må ta kontakt med tømmerkjøper snarest mulig, slik at det blir tid til planlegging og gjennomføring av hogst og uttransport. Skogeier må regne med en del ventetid. Jeg tror ikke vi har noe annet valg enn å hogge grana betydelig tidligere enn før, altså i hogstklasse fire på de beste groplassene, sier hun.

Hun viser et ungt granbestand i Botne som er i ferd med å kollapse helt.

– Det burde grodd i mer enn ti år til, men vi ser ganske unge plantede granbestand som er i ferd med å kollapse. Her må alt hogges for å redde verdiene. Likevel kommer vi til å råde skogeieren til å plante gran på nytt, for gran er treslaget som tradisjonelt har vist seg å produsere store volum med god kvalitet på kort tid, sier hun.

Nibio sitter på dokumentasjon som også viser store granskader på enkelttrær i

lauvbestand. Det er altså ikke slik at kun de rene granbestandene angripes.

FURU OG FÆRRE GRANTRÆR

Fagsjef hos Statsforvalteren, Knut Ivar Løken er helt enig med kollega Haugberg.

– Hogg tidligere, og avl frem grantrær som ikke sløser med vanntilgangen. Det viser seg at planter som genetisk benytter vannet bedre, også godt kan vokse raskere. Han er krystallklar når han peker på en kjepphest:

– Plantet gran må følges opp, gjerne med en avstandsregulering sent i hogstklasse to, der treantallet reduseres ned til 140-160 trær per dekar. Færre trær gir mye bedre enkelttre-stabilitet.

Da slipper vi den risikable tynningen som ofte resulterer i toppknekk, vindfall og ytterligere matfabrikker for barkbillene, hevder Løken.

I tillegg viser Svein Solberg til at det er belegg for å si at furu og gran i kombinasjon kan være en bra strategi på litt skrinne plasser. De to nåletrærne konkurrerer lite om vann, og de utfyller hverandre på flere måter.

FAKTA:

Mulige tiltak for å sikre verdiene

Følg med i egen og naboens skog

Bestill hogst ved begynnende skade eller mistanke om tørkestress

Hogg straks du oppdager tørke- og billeskader, selv i hogstklasse 4

Sørg for å lage robuste bestand gjennom riktige ungsogpleie

Vurder blanding med furu på midlere og lavere boniteter (skrinne steder)

UTFORDRING FOR SKOGSAMVIRKET

Løken har ønsket at tømmerkjøperne fortsetter å prioritere billeutsatt tømmer.

– Det er ikke så mange gårdssager igjen til å skjære «billetømmeret» til eget bruk slik vi gjorde på 1970-tallet, så vi må få det under vann på sagtomt fortest mulig, sier han. På grunn av fulle sagtomter i år, ble det eksportert 150 000 kubikkmeter sagtømmer fra havnene i Vestfold og Telemark.

– Når prisen nå er rundt 650 kroner kubikken, og den faller med 400 kroner så fort barkbilleskadene kommer, er det klart at vi må hogge betydelig mer gran enn normalt i en periode fremover. Enkelte skogeiere utenfor skadeområdene må kanskje vente litt på grunn av denne prioriteringen. Det er krevende for tømmerkjøperne, men jeg håper likevel at de kan prioritere de verste skadeområdene. Mange steder er allerede entreprenørkapasiteten utnyttet maksimalt. Vi må ta alle midler i bruk for å hindre at skadene sprer seg til de store granområdene oppover i Telemark som med få unntak fortsatt står grønne og friske, hevder Knut Ivar Løken.



Bjørn Thrane viser frem et furubestand i god vekst. Den tørre kollen ble markberedt før naturlig foryngelse. En lønnsom investering.

Markberedning for furu

På arealer hvor gran trolig vil bukke under, så prøv markberedning og foryngelse av furu.

Tekst og foto: Roar Ree Kirkevold

Bjørn Thrane er ikke i tvil. Vestfoldingene, og mange andre, har plantet gran der det går galt når tørken og barkbillene dukker opp, særlig i det nye klimaet vi må regne med fremover.

– Et treslagsskifte bør klart vurderes på tidligere marginale granboniteter, sier Thrane.

REDUSERER RISIKOEN

– Granas rotsystem er flatt rett under bakken. Det går dårlig på skrin jord oppe på åsene og på leirebakke med samme effekt på vannet som fjell, hevder Thrane. Han har vært skogbruksleder i Viken Skog og jobber nå med skogrådgivning for skogeiere som ønsker tettere oppfølging.

– Særlig på boniteter fra 11 til 14,

altså der det vokser blåbær- og noe tyttebærlyng, hjelper det lite å plante gran, men gjør du ikke noe, så kommer det heller ikke opp noe av verdi. La to til fire furutrær stå igjen, og kost på deg markberedning slik de gjør mye av på furumoene i Innlandet, råder han, og viser frem et tett og fint bestand oppe på en ås inne i landet for Tønsberg. Grunnen består av porøst vulkansk fjell og det er her granbarkbillene har herjet verst. Området ble markberedt i 1993, og nå er furene rundt ti meter høye. Allerede har de ungsogpleid området to ganger.

– Furuplanting i markberedningen er et klart alternativ når du velger treslagsskifte. Mangfoldet vil naturen ivareta uansett metode.

GRAN ENKELT, MEN ...

Thrane har eksempler på at furu gir betydelig mer og sikrere gevinst enn tørkestressede granplanter. – Frem til furuene blir ti-tolv meter høye skal de alltid ha frisk kvist, krone, i 50 prosent av tre lengden for at de skal vokse maks av potensialet sitt. Fjern tørrkvisten fortløpende. Når rotstokken er sikret

kan det få produsere videre med det til enhver tid rette treantall. Litt kunnskap og innsats, kan gi store gevinster senere, sier Bjørn Thrane. Markberedningen koster rundt 3-400 kroner per dekar, og ingen Vestfoldkommuner gir tilskudd, men du kan bruke skogfondsmidler. Thrane sier at prisen for planting kommer opp i 1 300 – 1 500 kroner per dekar. Planting og planter etter markberedning blir langt rimeligere.

– Furu krever egentlig ikke mer stell enn gran, men jeg ville oftest plantet furu etter markberedningen, sier Sverre Holm, fagsjef Glommen Mjøsen Skog.

ALT SKAL PRØVES

Seniorrådgiver Ingrid Knotten Haugberg hos Statsforvalteren i Vestfold og Telemark er klar over at markberedning kan være et alternativ fremover på dårligere boniteter der det finnes furu fra før. I 2020 ble 2 869 dekar markberedt i hennes fylke, men kun 361 i gamle Vestfold. Til sammenligning ble 18 911 dekar plantet i fylket i 2020, hvorav hele 10 726 dekar i gamle Vestfold.

MARKBEREDNING

Fordeler:

- Gir frø eller planter et forsprang på vegetasjonen
- Stedvis eneste mulighet til å få opp furu
- Bra mot snutebiller
- Høyere temperatur rundt røttene i flekken
- Lavere kostnad enn planting
- Redusert risiko i forhold til kun gran

Ulemper:

- En ekstra operasjon
- Furu må passes bedre (men også gran må stelles)
- Usikkerhet om påvirkning på karbontap fra jorda



Aldri mer bomtur!

- Problemfri passering hver gang



Ikke gjør Norges største bomkjøp – Velg PassPay!

PassPay er bygget på 50 års erfaring hos NorTronic.

Flere av de største turistattraksjonene og veier med både liten og stor trafikk benytter i dag PassPay over hele landet, og flere skal det bli! Med vårt skiltgjenkjenningssystem er du sikret markedets mest fremtidsrettede løsning for bomveier.

Hva er PassPay?

Skiltgjenkjenningssystem med:

- Automatisk betaling
- Løsning for flere takster
- Betalingspunkt – anonym betaling
- Betal på nett/Vipps
- Fakturering
- Håndtering av utenlandske kjøretøy
- Abonnement og løsninger for faste brukere

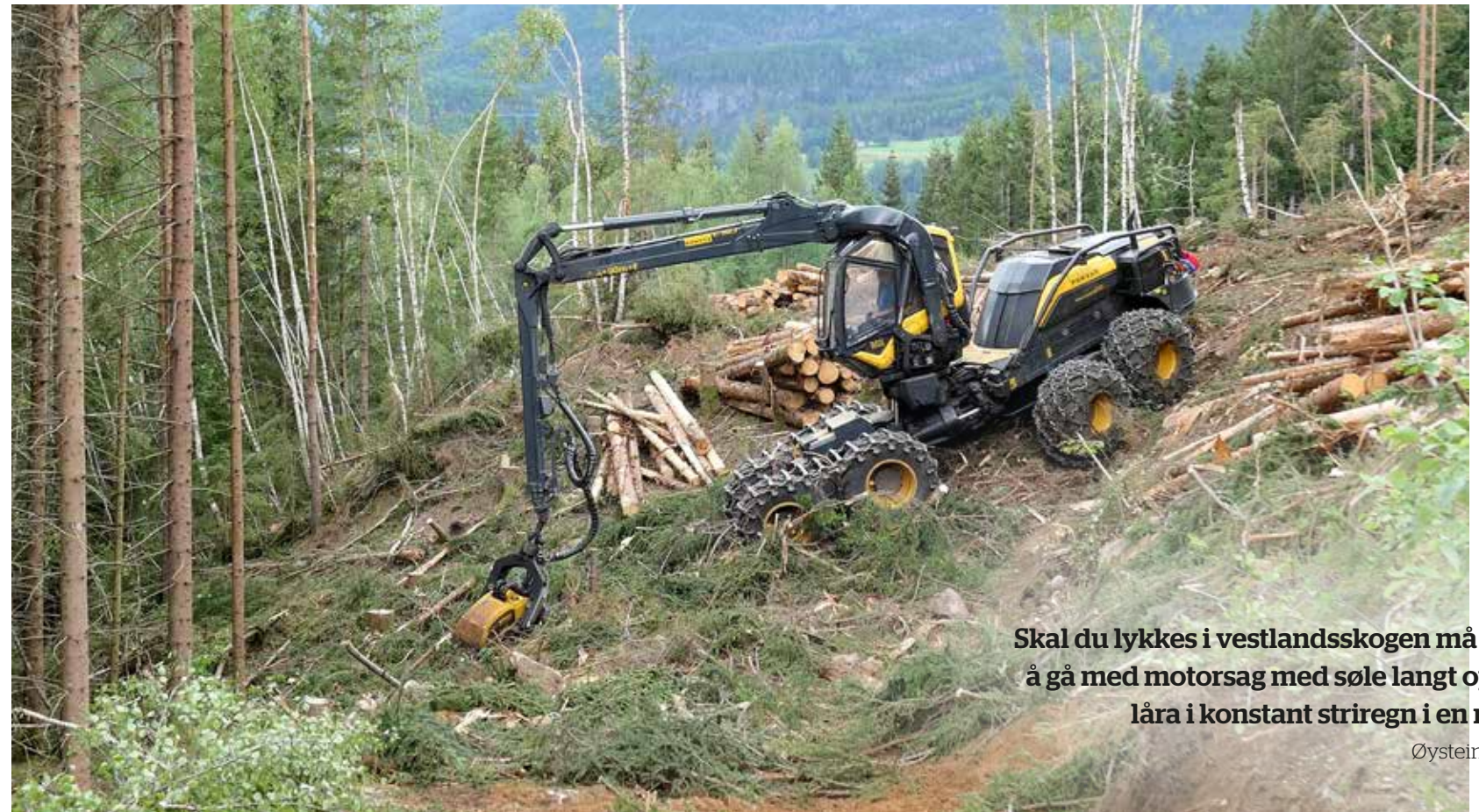
Ønsker dere å vite mer om PassPay, markedets beste systemer og betingelser? Ta kontakt eller besøk vår nettside.



Nyhogd tømmer gir den beste arbeidsgleden, hevder Øystein Såkvitne



Uansett søle, styrtregn eller driftstopp. Håvard Trå har alltid et smil på lur.



Øystein Såkvitne er svært erfaren. Han vet hvor mye utforbakke den store hogstmaskinen tåler.

”
Skal du lykkes i vestlandsskogen må du tåle
å gå med motorsag med søle langt oppover
låra i konstant striregn i en måned.

Øystein Såkvitne

Bratt søle, styrtregn og ekte arbeidsglede i generasjoner

Tømmerhogst er ikke for pyser. Særlig ikke på Vestlandet hvor åtte av ti oppdrag krever graving for å komme til. Likevel går yrket i arv.

Tekst og foto: Roar Ree Kirkevold

Så fort Håvard Trå kommer hjem til Granvin i Vestland fra to ukers arbeid i Nordsjøen bærer det til skogs. Sammen med fetteren Lars S. Velken driver han Trå og Velken Skogsdrift AS med tre fulle hogstlag. Helt fra ungdommen har de to hjulpet hverandre i skogene sine. Tross bra husdyrproduksjon var det i skogen selve interessen lå. Tidlig på 1990-tallet kjøpte de to seg en trak-tormontert Igland teleskopvinsj og gjøv på brattliene. Håvard husker enda hvilken negativ effekt opphøret av tilskuddet for bratte drifter hadde på inntjeningen.

Men de ga ikke opp. Rundt år 2000 kjøpte de sin første brukte hogst-maskin.

Senere kjøpte de mer brukt utstyr for å bygge seg opp. Håvard forteller at hogstmaskiner var sjeldenheter her. Skogeierne var skeptiske til om de store maskinene kunne få utført hogstene slik de selv hadde klatret oppover liene for å få gjort i mange mannsaldrer.

– Det er sjelden vanskelig å komme ned lia med hoggeren, sier Øystein Såkvitne. Han har jobbet i skogen siden han var 23 år, og kjører nå en splitter ny hogstmaskin for Trå og Velken Skogsdrift.

– Utfordringer er mer å komme opp igjen. Øystein ler. Han synes skogen gir en fantastisk frihet. Mye av gleden er å se alt det nyhogde tømmeret når kvelden

nærmer seg. Dager med lite hogst og mye skruing med olje på fingrene, er tilsvarende irriterende. Selv med betaling per time setter han sin ære i å få jobben gjort riktig og effektivt.

LOKALE FOLK

– Vi satser på lokale ansatte, og jeg må si at vi har skikkelig gode folk, sier Håvard som selv har sluttet å kjøre maskinene. Han foretar vedlikeholdet, og skrur det som skal til. Selv om Ponsse nå har opprettet permanente servicefolk på Vestlandet, har Håvard og Lars til nå tatt all service og vedlikehold selv.

– Men nå kjøper vi nye maskiner, smiler Håvard. Alle ansatte ordner opp i sine egne drifter og legger opp dagene lange nok til at de kan ta fri en og annen fredag ved behov. Ofte hogger et lag med en hogstmaskin over 100 kubikkmeter tømmer per dag. Dagsrekorden er på 800 kubikk på én og samme hogstmaskin, men selv om groforholdene er gode på Vestlandet,

er det unntaket. Normalt god skog bør ha 50-60 kubikk tømmer per dekar. Med så tett skog er 60-70 prosent skurkvalitet vanlig. De har vært godt over 90 prosent enkelte drifter.

NESTE GENERASJON

Håvards eldste sønn, Ivar (22) er allerede med og kjører i firmaet, og broren Svein (18) har konkrete planer om å begynne. Også Øysteins sønn Øystein Aleksander kjører hogstmaskin og svigerdatteren Siri kjørte lastbæreren til hun av praktiske grunner måtte bytte yrke.

– Skal du lykkes i vestlandsskogen må du tåle å gå med motorsag med søle langt oppover låra i konstant striregn i en måned. Det er ingen dans på roser, advarer Øystein med et smil.

80 prosent av driftene er gravedrifter, altså at hogstlaget må bruke grave-maskin for å komme til og/eller få ut tømmeret. I tillegg inneholder de fleste driftene at noen må klatre opp i

lier som blir for bratte selv for erfarne «hogstmaskinklatrere». De feller trærne nedover, slik at maskinene får tak i dem.

På tross av alt dette, blir de ansatte værende år etter år, og selv neste generasjon lar seg altså ikke skremme. Det må bety at de ansatte forteller om jobben sin på en positiv måte ved middagsbordet.

Kanskje er det tross alt friheten der ute som frister?

RÅD TIL SKOGEIERNE

– Hogg i riktig tid. Skogen skal være moden, men ikke overmoden, sier Håvard og legger til at hvis naboen hogger inntil din skog, kan det lønne seg å henge seg på hogsten, selv om skogen din kunne stått i ti år til. Det har med vindskader å gjøre. Uten skog på nabofeltet, endrer vindbildet seg kraftig. Følg litt med, råder Håvard. Han blir også trist når han ser hogstfelt som ikke blir plantet og stelt for et nytt

omløp.

«Av ingenting, gror ingenting», heter det, og det stemmer virkelig i skogen. Blir hogstfeltet plantet raskt og ryddet for lauv etter kanskje fem år, får granene overtaket, og da ligger det til rette for store inntekter i fremtiden.

– Har man noen bestand med litt ulik alder, kan alle generasjoner hogge og tjene penger.

Prosjektleder i AT Skog, Jan Ivar Rødland, tror at så lite som en tredel av det hogde arealet på Vestlandet blir plantet til igjen med gran.

– Vi har skogbruksledere som er lokalkjente og som kan hjelpe hver og en i sin skog, så jeg er litt usikker på hva som skal til for at skogeierne forstår hvor enkelt det faktisk er å få en god fremtidig inntjening på skogen. Om det ikke er etterkommere som skal høste, så får du godt betalt for tømmeret også ved eiendomssalget. I tillegg er det jo litt verd å ha noen tiår med god samvit-tighet og fine skogturer, sier Jan Ivar.



Kunstverket "Benning" har fått stor oppmerksomhet. Blant annet i beste sendetid på fredagskvelden i programmet Nytt på nytt. FOTO: PRIVAT



Kunstner Helene Førde mottok Jakob Weidemans minnestipend i 2020. Det er bakgrunnen for høstens utstilling i Steinkjer. FOTO: PRIVAT



Verket "Kulturlandskap" har skapt reaksjoner. Det er et rom fylt med sagflis, sagspon og bark. FOTO: PRIVAT

Provoserende trekunst

Utstillingen har vakt oppsikt og skapt stort engasjement. Kunstnerens hyllest til den lokale skogsdriften har resultert i noe helt spesielt.

– Det har skapt en del rabalder, sier kunstner Helene Førde.

Hun mottok i 2020 Jakob Weidemans minnestipend. I høst holder Førde sin stipendiat-utstilling i Steinkjer. Av stipendiatstyret fikk hun frie tøyler. Resultatet ble en utstilling som har vekket engasjement hos mange.

– Som kunstner ønsker man å skape engasjement. Det er mange som har vært positive, også er det en del som ikke synes noe om utstillingen. Det er langt bedre at kunsten skaper engasjement, enn at folk er likegyldig til det jeg har laget. Ingen kunstnere ønsker likegyldighet, sier kunstneren.

STEDSSPESIFIKT ARBEID

Når Førde setter i gang med et prosjekt, arbeider hun steds-spesifikt. Etter at hun fikk Jakob Weidemans minnestipend satt hun seg inn i Steinkjers historie.

– Skogsdrift står sentralt i Steinkjer. Det førte til at

tømmerfløting ble en sentral tematikk i utstillingen. Jeg tok utgangspunkt i tømmerbindinger, et fascinerende visuelt fenomen. Jeg ville kombinere både historisk tid og moderne arbeid, derfor har jeg brukt vår tids materialer. De er for øvrig lokale fra Trøndelag.

I tillegg til det mildt sagt spennende tømmerfløtingsverket har Førde flere andre arbeider i utstillingen. Fotografier og tegninger på treplater, hvor motivene er historiske bilder fra tømmerfløtingsscener, er noe av det publikum får servert.

– Et rom er fylt med sagflis og bark. Det har vært med på å skape rabalder, sier Førde med et smil.

– Det verket bidrar til den karakteristiske lukten. Den skaper assosiasjoner for publikum.

TAR TID Å RYDDE OPP

I et drøyt år har Helene Førde arbeidet med utstillingen. Å montere verkene sammen har tatt flere uker. Når utstillingen er over venter en real ryddejobb, blant annet skal alt treverket ned og rommet fylt av sagflis og bark må tømmes.

– Dette har jeg vært med på før, så jeg vet at det kommer til å ta tid. Vi får ta en skikkelig dugnadsinnsats for å få ryddet opp, sier Helene Førde til Magasinet Skog.

Rekordhøye tømmerpriser med litt bismak

Underliggende positiv trend og prisrekord til tross. Skogbrukerne ønsker seg mer av trelastprisene, og at norsk tømmer blir videreforedlet i eget land.

Tekst og foto: Roar Ree Kirkevold

Det går så det suser i norske skoger. Den gjennomsnittlige tømmerprisen økte med 32 prosent og ga prisrekord på sagtømmer, melder Statistisk sentralbyrå, SSB, i slutten av oktober. Både hogstkvantum og tømmerpriser økte betydelig fra 3. kvartal 2020 til 3. kvartal 2021. I gjennomsnitt fikk skogeieren 476 kroner for kubikkmeteren, som er den nominelt høyeste tømmerprisen i et kvartal noen gang.

REKORDPRIS PÅ SAGTØMMER

SSB skriver at skogeierne solgte 2,7 millioner kubikkmeter tømmer, en økning på 17 prosent sammenlignet med samme kvartal forrige år. Det er på sagtømmer praktisk talt hele prisøkningen har kommet, og årsaken er den ekstraordinære økningen i trelastprisene i 2021. Sagtømmer av gran økte mest målt i kubikkmeter og pris. Her fikk skogbrukerne utbetalt 607 kroner per kubikkmeter, noe som er 168 kroner over tredje kvartal 2020. Furu ble betalt med 584 kroner. Det er 145 kroner over 2020-prisen.



Dette sagbruket har sikret seg sagtømmer av furu for videreforedling. - Slikt vil vi ha mye mer av både på sagtømmer og massevirke, sier Per Skorge i Skogeierforbundet.

– Det er grunn til å glede seg over de gode sagtømmerprisene, og vi ser en underliggende trend som indikerer både økt etterspørsel og fortsatt økende priser, sier administrerende direktør i Norges Skogeierforbund, Per Skorge. Han minner likevel om at selv med rekordpriser på sagtømmeret, må vi huske at skogbrukerne fortsatt får for liten andel av den enorme prisøkningen på trelast som har funnet sted det siste året.

MASEVIRKEPRISEN HENGER ETTER

Massevirkelegene i Skandinavia er fortsatt store, og prisene holder seg lave. I tredje kvartal kostet en kubikkmeter gran 257 kroner og furu 252 kroner, og på tross av den store økningen av sagtømmer, har samlet volum av hogd massevirke gått litt ned sammenlignet med tredje kvartal 2020.

75 PROSENT MER EKSPORT

Sagtømmerekseporten økte med 75 prosent og utgjorde nær halvparten av den totale tømmereksporten på 990 000 kubikkmeter i tredje kvartal i år, opp fra 778 000 kubikkmeter i samme periode i fjor. Massevirkeeksporten forble på samme nivå som fjoråret.

– At det internasjonale markedet etter spør trelast i så stor grad som nå, og som de sannsynligvis vil gjøre fremover, er grunnleggende bra. Tallene viser likevel at vi i for liten grad klarer å foredle tømmerstokken i eget land. I dag eksporterer vi hver fjerde tømmerstokk. Målet må være at vi foredler et volum minst tilsvarende den årlige hogsten. Først da kan vi virkelig feire at vi gjør maksimalt ut av den grønne ressursen som skogen er, uten bismak, kommenterer Per Skorge.

HAKKIPILKE®

▶ JOIN THE WINNING TEAM

HYBRID

- MED PTO OG INNEBYGGET EL-MOTOR

Forhandlere over hele landet

AGRO TRADERS

Tlf.: 33 01 90 50

www.hakkipilke.fi
post@agrotraders.no

25. - 28. NOVEMBER



Pion, pors og potet

Og andre utvalgte norske kulturplanter. 2009 var kulturminneår i Norge. Det året arbeidet Åsmund Asdal på Norsk genressurscenter. Senteret skal bidra til å overvåke status og sikre bærekraftig bruk og bevaring av de nasjonale genetiske ressursene i husdyr, nytteplanter og skogstrær, og er en del av NIBIO, Norsk institutt for bioøkonomi. I 2009 fikk Asdal 53 fagfolk i sitt store nettverk til å skrive hver sin artikkel om like mange vekster. En for hver uke. Dette ble en suksess, og bidragene har blitt etterspurt senere. Fortsatt ligger omtalene ute på www.utvalgtekulturminneplanter.no. Etter hvert vokste ideen om en bok opp, og nå foreligger alle planteportrettene altså i boken Pion, pors og potet. Tekstene er korte og letteste og gir økt kunnskap om historien rundt plantene. Langt fra alle vokser i skogen, men seks treslag er med, og dette er en hyggelig bok for deg med interesse for å lære om planter og mennesker. Kr 390,- på www.naturogfritid.no



Sagbruk i Larvik

I år er det 75 år siden Paul Bergene Holm startet sagbruksvirksomhet. Derfor har Reidar Bergene Holm fått med seg historiker og forfatter Tor Bjørvik til å skrive sagbrukshistorien i Larvik. Bergene Holms historie er spennende nok, men boken «Sagbruk i Larvik» handler om kommunens sagbrukshistorie i 500 år. Fra oppgangssager, via dampager og vekslende forhold til dagens høyteknologiske sagbruksindustri med store deler av verden som marked. På det meste, altså i dampagens glansperiode, var det ca. 300 ansatte ved de 8-10 sagbrukene som drev kommersielt, skriver Bjørvik. Paul Bergene Holm skal ifølge boken tidlig ha erklært at «stillstand er tilbakegang». Denne offensive grunntanken er trolig mye av grunnen til at det i dag kun er to industrisagbruk igjen i hele Vestfold. Ett i Larvik og ett i Holmestrand. Begge er eid og drevet av Bergene Holm AS. Boken tar deg med i ord og bilder gjennom en industrihistorie med 500 år gamle røtter. Den bør interessere langt utenfor Numedalslågens nedbørsfelt. Eget forlag. Prisen er: Du betaler 200 kroner til Frelsesarmeen for den.



Tyttebærsmør og blåbærgløgg

Sankeren, jegeren, villmarkskokken og den erfarne forfatteren Kirsten Winge skriver og skriver. I år kom boken «Ville bær. Rå smak». Med erfaren penn (tastatur) og fine bilder av Arne Nohr tar hun leserne med på bærtur uansett hvor i landet du bor. Særlig skogeiere burde glede seg stort over hva som kan sankes fra egen skog. Og ikke bare sankes, men Kirsten lager betydelig andre ting enn rørte bringebær. Boken hjelper deg til å virkelig bruke de ofte ureiste råvarene til go'saker det skal mye til at du har hørt om før. «Oppskrifter finner du på nettet», sier du. Selvsagt, men dette er bok du kan bli inspirert av selv om du ikke ante hvor mye de ulike bærslagene kan brukes til. Boken er lettlest og egner seg som julegave til alle under 100 år. «Boken gjør deg til en bærekspert, og du kan briljere med fantastiske smaker på bordet», står det bak på boken. Forlaget er Vigmostad & Bjørke AS, og boken får du i alle bokhandlere med respekt for seg selv, og for den gode lokale rå bærsmaken.

Skog-QUIZ

AV MARIUS LIPPESTAD

FOR HELE SLEKTA

1. Det er tre naturlige forekommende arter av bjørk i Norge. Hva heter de?
2. Hva heter skogen som ligger tilknyttet Galtvort Skole for hekseri og trolldom i Harry Potter-bøkene?
3. Hva heter samlebetegnelsen på rettigheter alle og enhver i Norge har til å benytte naturen, uavhengig av hvem som eier grunnen?
4. Hvilket treslag har vi flest av i Norge?
5. Vi har fire store rovdyr i Norge. Hva heter artene?

SVAR:

- 1 : Bjørk (vanlig bjørk, Betula pubescens), Hengebjørk (B. pendula) og Dvergbjørk (B. nana) kilde NIBIO
- 2 : Den forbudte skogen
- 3 : Allemannsretten
- 4 : Bjørk (antall stammer)
- 5 : Gaupe, Jerv, Ulv og Bjørn

MIDDELS

1. Hva er et livsløpstre?
2. Hva menes med uttrykket «bonitet»?
3. I 2019 overtok Ollaug Bollestad jobben som landbruksminister. Hvem hadde den jobben før KRF-politikeren?
4. For drøyt hundre år siden begynte man å plante en fremmed treart i Norge. Den var lenge populær, men nå er det ikke lov å plante uten spesiell tillatelse. Du finner den særlig i Nordland, Hordaland og Møre og Romsdal. Hva heter tresorten?
5. Hva het treforedlingsbedriften som ble grunnlagt i 1873 i Skien, og som la ned fabrikkene i 2006?

SVAR:

- 1 : Gammel, helst grovt tre som står igjen etter hogst. Er viktig for miljøet og gir husrom til ulike insekter og andre dyr/planter etter hvert som det eldes, faller ned og råtnet.
- 2 : Markas evne til å produsere trevirke. I norsk skogbruk brukes H40-systemet for å angi skogens bonitet.
- 3 : Bård Høksrud (FrP)
- 4 : Sitkagran
- 5 : Union Co.

EKSPERTEN

1. Hva heter treslaget som er en svært lokal og sjelden art som per i dag kun er kjent fra øya Tomma i Nesna kommune i Nordland?
2. Hvor stor andel av skogen i Norge er vernet?
3. Ti uglearter hekker i Norge. Hvor mange kan du navnet på?
4. Hvor mange kravpunkter inneholder norsk PEFC Skogstandard?
5. Hvilket treslag bruker Orkla i sin produksjon av tannstikkere?

SVAR:

- 1 : Småslal (Sorbus laetifolia Hedl.)
- 2 : 5,1 prosent
- 3 : hubro, snøugle, kattugle, slagugle, lappugle, haukugle, spurvugle, perleugle, hornugle og jordugle. Kilde: SNL
- 4 : Norsk PEFC Skogstandard inneholder 27 kravpunkter knyttet til hvordan skogeier skal forvalte og drive skogen. I tillegg kommer norske retningslinjer og prestisfingler som forklarer og utdyper enkelte krav og forhold der det er behov for det.
- 5 : Bjørk (Hengebjørk og dunbjørk)

Landkreditt Eiendom

Kontakt oss på
69 10 17 80 | landkreditt.no

Vurderer du å selge skogen?

Vi er spesialister på landbrukseiendom og er lokalt tilstede i store deler av landet



Er det du eller vannet som har kontroll på veien?

For skogsbilvei/traktorvei utfører vi oppdrag som:

- Rådføring vedlikehold
- Prosjektering ombygging
- Prosjektering nyanlegg
- Søknadsprosess bygging/tilskudd



Vi utfører også oppdrag som:

- Oppfølging i anleggsperioden
- Innmåling/utstikking punkter med nøyaktig presisjon
- Rådføring veilag
- Sakkyndig jordskiftesaker
- Verdsetting vei

Ta kontakt for mer informasjon:
tlf: 94 00 88 03 mail: fredrik@lovenskioldvp.no
www.lovenskioldvp.no



[facebook.com/Løvenskiold Vei og Plan](https://www.facebook.com/Løvenskiold-Vei-og-Plan)

Strømprisen til nye høyder – skogen er løsningen

Vi har hatt en sommer med mye pent vær, som har vart langt inn i høsten. Mange deler av landet har opplevd tørke, som igjen får skylden for at strømprisen har nådd et rekordhøyt nivå.

Men, er det så enkelt?

Delvis er dette med å drive opp strømprisen da den påvirkes av fyllingsgraden i magasinene som produserer strøm fra vannkraft.

Men, den påvirkes også av prisen på karbonprodukter, i Norge og internasjonalt. Vi har blitt en del av et energifelleskap med Europa, hvor de er i full gang med å konvertere sin energiproduksjon til et grønnere alternativ. Utfordringen er at mange av disse kildene levere ikke 24/7 slik som vannkraft. Både sol og vind levere når det passer, og gjør at det tidvis importeres strøm fra Norge til Europa.

Heldigvis har Norge en ressurs som det er knapphet på per innbygger i resten av Europa. Vi har en nettotilvekst av skog, og derfor kan vi helt klart utnytte bioenergien ytterligere for å sikre effektreservene slik at alle personer og næring/industri får nok strøm når det trengs, selv når det blir kaldt både i Norge og Europa.

Ca. 80 prosent av energiforbruket går til oppvarming. Både privatpersoner og

virksomheter vil kunne sikre seg mer stabile energiutgifter over tid ved å investere i bioenergi. Samtidig vil det bidra til at Norge når sine mål i klimapolitikken.

Flere vil nok hamstre ved, og etablering av flisfyringsanlegg kan sikre mange gårdsbruk mot å få et prissjokk i årene fremover. Vi håper og tror at myndighetene vil legge bedre til rette for at Norge skal utnytte lokale ressurser og muligheter ved å satse på bioenergi – som også bidrar til lokal verdiskaping og varige grønne arbeidsplasser over hele landet.

”

Vi håper og tror at myndighetene vil legge bedre til rette for at Norge skal utnytte lokale ressurser og muligheter ved å satse på bioenergi



Katharina Månrum

Katharina Månrum
Styreleder
Nobio - Norsk
Bioenergiforening



Henriette Vigestad

Henriette Vigestad
Daglig leder
Nobio - Norsk
Bioenergiforening

TMK Trefeller

Laget for kvalitetsbeviste gravemaskinførere.

Hvorfor velge TMK?

- Topp kvalitet
Laget i Finland av profesjonelle.
- Stort utvalg av tilleggsutstyr
Kvister, oppsamler, forlengere++
- Delelager i Norge
For raske leveringer.
- Enkelt vedlikehold
- Gjennomtenkt konstruksjon

TMK 200

Klipper opp til 200mm.
Maskiner fra 2 - 8 tonn.

TMK 300

Klipper opp til 300mm.
Maskiner fra 5 - 20 tonn.

TMK 400

Klipper opp til 400mm.
Maskiner fra 10 - 30 tonn.

**Lbt**

Landbruksteknikk AS

www.tmkrefeller.no**Kontakt oss!**

Landbruksteknikk AS

Nåsvegen 302, 6490 EIDE.

post@landbruksteknikk.no

+47 712 94 189

TMK
TREE SHEAR

NOTIS

Enorme mengder CO₂ fra skogbranner

De voldsomme skogbrannene i sommer har ifølge Copernicus Atmosphere Monitoring Service, CAMS, sluppet løs over 2,5 milliarder tonn CO₂ til atmosfæren. Det er like mye som India slipper ut totalt fra alle kilder i løpet av et år. Over halvparten av brannutslippene i juli kom fra Sibir og Nord-Amerika. Selv langs polarsirkelen sto skog i brann og slapp ut 66 millioner tonn CO₂ fra juni til august, melder Nationen. De store CO₂-utslippene bidrar ytterligere til den globale oppvarmingen og klimaendringene, som igjen fører til mer tørke og hetebølger som i sin tur gjør verden enda mer utsatt for skog- og krattbrann.



Wood-Mizer

Test vår
Slipe service

Vi sliper den første boksen
til halve prisen

37,50
per
blad

eks retur frakt og mva
Sliping og Vigging

tilgjengelig
umiddelbart!

EG100 Kantverk
med 2 sagblader

Max. materialbredde: 520 mm, max. kantbredde: 300 mm
max. materialtykkelse: 50 mm, med 7,5 kW elektromotor



62.680,-^{KR}

Wood-Mizer Norge: Bakken-Flaathe AS • Løkenvegen 5 • 2034 Holter • 63 87 49 89 • post@woodmizer.no



TRYGG TAR GRØNT GREP

Returner dine gamle kjettinger og få
rabatt på nye TRYGG traktorkjettinger!

NYHET!
GR-30



**STØRRE OG KRAFTIGERE
TØMMERKLO**

Hos din nærmeste forhandler!

Bra for miljøet, lønnsomt for deg!



Grønt grep



TRYGG

Nøsted & AS - tlf 38 27 25 50 - post@nosted.com

www.nosted.com

nøsted &

”

I løpet av de siste tiårene har vi fått mer gammelskog, mer død ved, flere grove trær og mer lauvskog, samtidig som vi driver et moderne skogbruk

Jo, dagens skogbruk er bærekraftig

For 100 år siden var skogen i Norge uthogd. Skogen var rett og slett utarmet av menneskelig aktivitet. Det var starten på det moderne skogbruk, og nå har vi tre ganger mer skog i Norge enn ved starten av 1900-tallet.

Mangfoldet av arter i norske skoger er ikke truet. Den systematiske overvåkingen fra Landsskogtakseringen viser at i løpet av de siste tiårene har vi fått mer gammelskog, mer død ved, flere grove trær og mer lauvskog, samtidig som vi driver et moderne skogbruk. Senest i september kom rapporten «Skogen i Norge» fra NIBIO, som oppsummerer de siste registreringene fra Landskogtakseringen. Den forteller at livsmiljøer for biologisk mangfold, verneområder og skogsvirke øker. Omfattende kartlegging, som skogbruket også er med på, oppdager stadig nye arter som aldri har vært registrert i Norge og som kvalifiserer for «Rødlista». Dagens skogbruk tilrettelegger for at disse artene skal opprettholde sine livsmiljøer. Samtidig er det arter som har vært på «Rødlista», som nå har økt slik i omfang at de ikke lenger trenger være på lista.

Norsk skogbruk tar på alvor at vi forvalter en ressurs som både gir inntjening og arbeidsplasser, parallelt med at den er en viktig grunn til at vi kan leve på denne planeten. Det handler om å ta hånd om skogressursene, slik at vi både kan nyttiggjøre oss av de verdier skogen gir, samtidig som skogen er et CO₂ lager og viktig levested for et rikt arts mangfold.

Skogbruket kan vise til gode målinger og gode tall for tilstanden i våre skoger. Gjennom forskning og innovasjon ser vi fram til å videreutvikle skognæringen framover og fortsatt sikre en bærekraftig og verdiskapende skjøtsel av norsk skog.



FOTO: KRISTINA SKAMSAAR

Geir Korsvold

Geir Korsvold, leder for avdeling for areal og ressurser i Glommen Mjøsen Skog

En trygg oppvekst med Conniflex

Conniflex er en miljøvennlig beskyttelse mot gransnutebiller. Det er like effektivt som insektmidler, og én behandling er nok. Velg et giftfritt skogbruk og en trygg oppvekst. Både for skogplantene dine og for kommende generasjoner.

Kontakt vår forhandler Glommen Mjøsen Skog for mer informasjon. 62 43 53 00, post@glommen-mjosen.no



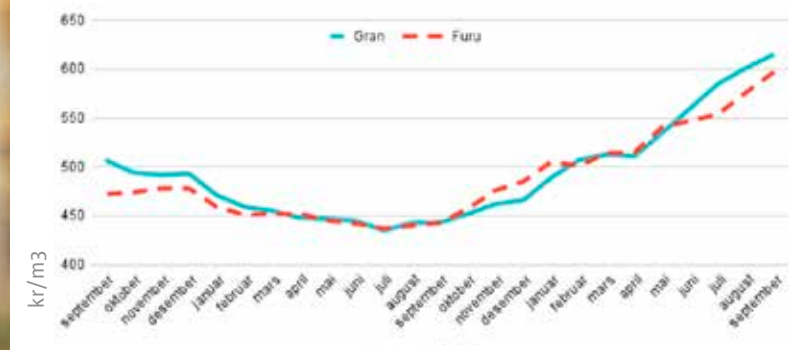
Tømmermarkedet

Kilde: Landbruksdirektoratet

Prisutvikling massevirke - siste to år



Prisutvikling sagtømmer - siste to år



Månedlig avvirkning - siste to år



Stabiliserer prisene seg?

Etter en lang rekke med prisøkninger på trelast ser det nå ut til at toppen er nådd for denne gang. Usikkerheten ligger i om vi får en kraftig korreksjon, eller om gulvet er løftet opp på et nytt og etterlengtet høyere nivå. Byggeaktiviteten er fortsatt stor i en rekke land, og selv om selvbyggeren nå har tatt en velfortjent pause er etterspørselen etter trelast god. Lagerutviklingen og tilgangen på trelast har bedret seg, men det er på ingen måte overfylte trelastlager.

Mange skogeiere har vært til dels misfornøyde med at prisutviklingen på sagtømmer har hatt svakere utvikling enn trelastprisene, det er forståelig. Årsaken til at utviklingen har vært forskjellig ligger enkelt forklart i at tilgang og etterspørsel styrer prisene. Sagbrukene begrenses av produksjonskapasitet og tørkekapasitet mens tilgangen på sagtømmer har vært særdeles god. Med store tømmerlager og ferdigvarelager som er begrenset vil trelastmarked og tømmermarked ha litt ulik utviklingskurve i tid.

Summen av dette betyr at det tåles en betydelig nedgang i trelastprisene før sagbrukene evne til å opprettholde dagens tømmerpriser påvirkes.

Ser vi på massevirke, så er det fortsatt store lager, men utviklingen er positiv. Prisbildet på masse er rekordhøyt, mens prisene på massevirke holdes nede som følge av god tilgang på virke og flis.

Samtidig ser en nå at energimarkedet begynner å røre på seg, skyhøye spotpriser på strøm, gir økt interesse for flis og biprodukter fra skogen. Dette vil være med å påvirke forbruket og lagerutviklingen fremover. Lønnsomheten på de lavere kvalitetene av tømmerstokken, samt biprodukter fra flisproduksjon og sagbruk vil øke. Dette vil bidra til å opprettholde et skapelig lønnsomhetsnivå på råstoffet fra skogen ut over høsten og vinter 2022.



Jostein Smemo
Direktør salg, ALLSKOG

Pris -og volum

	MASSEVIRKE GRAN		MASSEVIRKE FURU		SAGTØMMER GRAN		SAGTØMMER FURU	
September 2021	Volum i m ³	Pris i kr/m ³	Volum i m ³	Pris i kr/m ³	Volum i m ³	Pris i kr/m ³	Volum i m ³	Pris i kr/m ³
AGDER	14 037	301	7 523	272	33 741	613	14 165	524
INNLANDET	120 576	268	34 794	254	177 401	642	53 000	627
MØRE OG ROMSDAL	5 330	231	113	247	20 623	546	41	331
NORDLAND	7 132	234	36	272	9 584	523	23	288
OSLO/AKERSHUS	1 327	242	158	223	2 992	612	19	559
OSLO/VIKEN	83 537	292	31 013	263	118 523	635	36 202	619
ROGALAND	2 892	311	205	155	8 854	514	27	352
TROMS OG FINNMARK	14	324	333	299			235	320
TRØNDELAG	27 409	260	3 357	240	43 041	599	3 206	498
VESTFOLD OG TELEMAR	12 382	252	1 052	169	22 367	512	1 794	522
VESTLAND	32 157	283	5 403	282	47 303	601	11 745	528
TOTALSUM	306 793	275	83 987	259	484 429	616	120 457	597 *

*Snittpris m3 er volumveid

NOTIS

Lagmannsretten tar ikke stilling i trehogstsaken

Vi refererte saken om at eierne av en Farsundeieendom saksøkte naboen for å ha sagt helt eller delvis ned 23 bjørketrær, tre furuer og seks graner for til sammen kr 122 000,- i vår utgave 5 i høst. Forlikrådet dømte boligeieren til å betale 95 347 kroner i erstatning for trærne, men vedkommende nektet og saken havnet i tingretten. Ifølge avisa Lister, omtalte tingretten det aktuelle hogstområdet som «en uryddig skogteig med rasktvoksende kratt og tilfeldig trevegetasjon». De dømte saksøkeren til å betale boligeieren 65 317 kroner i saksomkostninger.

Eierne av skogteigen anket saken til Agder lagmannsrett. De tre dommerne i lagmannsretten var enstemmige i ankespørsmålet og sa nei til å ta stilling til denne trehogstsaken. Ifølge Lister24.no skriver de; - Avgjørelsen har ikke avgjørende betydning utover denne saken, og reiser ingen prinsipielle spørsmål. Det forhold at ankende part er uenig i tingrettens bevisresultat, og blant annet gjør gjeldende at tingretten har lagt for stor vekt på ankemotpartens forklaring, er ikke tilstrekkelig til at det kan gis samtykke til fremme av saken.

Dermed må de som fikk trærne felt, betale boligeieren 65 317 kroner i saksomkostninger i tillegg til 10 000 kroner i ytterligere saksomkostninger. Tingrettsdommen blir dermed endelig.



Ta riktige valg og bygg ressurser for framtida!

Uten et godt digitalt forvaltningsverktøy med oppdaterte data er det vanskelig å prioritere riktig. Derfor henter over 3000 skogeiere opplysninger fra ALLMA før de skal investere og hogge i egen skog.

ENDA IKKE ABONNENT?
Kontakt kundekonsulent:
Øystein Nerby | 950 82 464
allma@glommen-mjosen.no
For mer informasjon og demonstrasjon se:
allma.no



FULL OVERSIKT OVER EGEN SKOG

En del av tilbudet fra:  Glommen Mjøsens Skog



BRITT T. GODTLUND
Daglig leder i organisasjonen Kvinner i skogbruket og gjesteskribent i Magasinet Skog

STAMMESPRÅKET

Kanskje flaut å ikke vite, men ...
... mulighet for å imponere når du kan dem

FOTOSYNTESSEN

Lett som en plett, bare husk; grønne planter klarer å ta vatn og karbondioksyd fra naturen og omdanne det til det vi mennesker og dyr trenger mest av: oksygen for å puste og karbohydrater å spise. Sola er drivkraften! Utrolig fiffig evigvarende system. Fotosyntesen skjer både på land og i havet(alger). Stikkord er klorofyll som er det grønne i plantene.

ØKOLOGI

Vitenskapen om levende organismers forhold til miljøet. Dette miljøet- eller leveområdet - består av andre levende organismer og ikke-levende faktorer slik som solforhold og nedbør. Økologi handler om hvordan miljøet påvirker levende organismer.

ØKOSYSTEM

Består av alle de levende organismene på ett sted, og omgivelsene de lever i. Kan være en vannpytt eller en hel skog. I et økosystem finnes det igjen ulike levesteder for enkeltplanter som kalles habitat.

KLIMA

Betyr rett og slett et mønster i hvordan temperatur, nedbør, vind, luftfuktighet, evaporasjon og lufttrykk endres over tid. Evaporasjon er et trendy – eller meteorologisk – ord for fordamping.

BIOTOP

Et område der et samfunn av arter lever. Naturtype og leveområde er også ord som tilsvarer biotop. Typiske biotoper er en granskog eller en gjødselhaug.

KRETSLØP

Betyr at ting går i baner, eller sirkler. Vannet har et kretsløp fra hav til fordamping til nedbør til avrenning via bkker og elver og deretter tilbake til havet. Karbon-kretsløpet har stadiene luft, vann, organisk materiale og jord. Du må ikke forveksles dette med det lille og det store kretsløpet som skjer inni kroppene våre. Det kan bli pinlig i samtalen.

NEDBRYTERE

Det er små saker i form av bakterier, sopp og mikroorganismer som bryter ned og fortærer døende og råtne organismer. Hurra for disse krabatene, så slipper vi å gjøre det. Vil du briljere kan du prøve å huske at de også heter saprofytter.

VÆRET

Det vi må slite med av regn og vind og sol i dag og framover. Dette er et øyeblikksbilde som sier noe om vi trenger lue, paraply eller solkrem, og om båten må fortøyas ekstra. I Bergen trenger man kanskje alt dette i løpet av samme dag! Kjekt hjelpemiddel er gradestokk. Alltid et tema fra sjuende mor i huset til ungdommer.

MYKHORIZZA

Også kalt sopprot. Et av naturens virkelig snedige samarbeid. Føregår under jordskorpa. Her har en sopp tatt affære, lagt seg som en sokk rundt planterøttene. På den måten klarer plantene å 10-doble oppsugingsområdet sitt for næring. Som takk får sopprota karbon tilbake.

KVISS

Skogbrukets eget verktøy for målrettet jobbing med rekruttering, kompetanse og omdømmebygging. Kontorsted hos NHO i Oslo, men daglig leder farer landet rundt for å fortelle særlig ungdom at det er smart å lære skogbruk. Navnet er et imperativ!

KILDE: Trond Harald Østby, trelasttekniker



Bite i gresset

I dag skal du lære at det ikke trenger være et nederlag å bite i gresset. Tvert imot. Det er faktisk mer som å bolle i høyet.

Pål Karlsen, idé og tekst.
Tommy Østhagen, idé og foto.

Det handler om spesifikk og unik grasart. Gulaks er det offisielle navnet, men Tommy foretrekker det tradisjonelle «friargras». Det navnet har gresset etter en gammel barnelek som gikk ut på å se hvor kjæresten skal komme fra. Du trekker i den øverste delen av et ungt gulaks-strå slik at det løsner inne i sliren tett over øverste leddknote. Med kuttfalten rett opp - strået skal holdes nøyaktig loddrett, ellers er det juks – trekker du den myke, saftige delen nedover mellom tommelfingernegl og pekefinger slik at en saftdråpe blir presset ut. Så begynner tolkningene. Den siden som saftdråpen heller mot, viser retningen som kjæresten skal komme fra. Er dråpen helt glassklar, får du en «blank brur» med pent ansikt. Hvis dråpen holder seg på toppen uten å renne til noen kant, blir du ugift – eller første barnet en gutt. Blir det tre dråper får du gifte deg med den du er glad i. Slik blir en dråpe til mange høns.

Tommy lærte om gulaksets muligheter i moden alder, og sånn sett er det naturlig at han bruker det helst tørket, etter at saftens dråper har trukket tilba-

ke til jorden. Han tar det ikke personlig, for de aromastoffene som er igjen har sprengkraft nok! Duften er som en blanding av vanilje og kanel, «som en kanelbolle», mener han. Graset er perfekt for å tilføre mildt smakende kjøtt som fra svin, kje en helt ny dybde. Det er ikke umami, men mer som en grunn-duft i parfymen, det som setter profilen og definerer opplevelsen. Tommy mener han ser det på folk som spiser friargras-kjøtt. De forsvinner inn i seg selv, tygger og smaker etter noe de ikke helt skjønner hva er.

I kjemisk forstand er stoffet kumarin. Lukten beskrives som «nyslått høy». Det sier litt om hva vi nordmenn har luktet på gjennom tidene, og forklarer også hvorfor kokken sier det lukter kanel, som har et stort innhold av kumarin. Som fersk er ikke kumarinlukten framtreddende, stoffet frigjøres ved tørking. Bunter av tørket gulaks ble tidligere lagt i klesskapene for å gi god lukt til tøyet. Det har vært laget «fjell-te» av graset, til og med «Trysil-te» er et navn som har vært brukt. Teen har en søt og behagelig duft, og kan etter folkemedisinen gjerne drikkes ved snue og forkjølelse. I dag brukes også kumariner gjerne i parfymert kosmetikk og kroppsspleieprodukter. Kumarin kan være skadelig for leveren hvis man spiser et par teskjeer kanel hver dag, men det man får i seg gjennom et måltid som inkluderer friargras er helt harmløst.

HELSTEKT FRIARGRAS-KYLLING

Du må sanke gulaks i juni-juli, når strå-

ene har fått fin gulffarge. Heng de opp til tørk i passe bunter. Til en kylling på 1,5 kg trenger du for eksempel en bunt som du får inn i neven uten at pekefinger og tommel mister kontakten med hverandre.

Nå skal det stekes. Gni kyllingen inn med salt og pepper. Bre friargraset ut i bunnen av en ildfast form og legg med et par hele hvitløk og sitroner i båter. Plasser kyllingen på graset og en stor klatt smør på toppen av kyllingen. Dekk med aluminiumsfolie eller lokk. Stek på 200 grader i 40 minutter, ta av folien eller lokket og stek videre i 40 minutter.

Når kyllingen er ferdig har du et deilig lag med saus og gras i bunnen av formen. Det er dette som gjør friargras-kyllingen spesiell. Tommy skjærer kyllingen i store biter, gjerne med bein og alt, og dytter bitene ned i kraften. Kraften skal sette seg i kjøttet. Som tilbehør kan du velge fritt fra alle hyller – salat, pasta, potet, ris, kokte grønnsaker, bakte grønnsaker og brød.

Så er det bare å sette seg til bord, la gjestene føle på smaken og alle hjerter gleder seg helt uavhengig av sivil status.

GULAKS

Anthoxanthum odoratum

Samisk:	<i>háiskázir</i>
Svensk	<i>sydvårbrodd</i>
Dansk	<i>vellugtende gulaks</i>
Engelsk	<i>sweet vernal grass</i>
Område	<i>hele landet</i>
Rødlisten	<i>livskraftig LC</i>

Kviste bjørk i vinter?

Stihls grensag HT 135 har fått nytt og robust vinkelgir i magnesium. Et smart materialvalg som gir svært lav vekt. Dette er et proffredskap for deg som vil kviste opp bjørk til finér eller som driver med trepleie og beskjæring av trær osv. Det nye magnesiumgiret er en tredel lettere enn aluminium, men det beholder robustheten. Grensagen har stort sponutkast for å minimere tilstopping, og den tydelige siktelinjen og en kraftig, integrert greinhaken gir enkel plassering mot greinen, pluss at fastkilte greiner lett kan trekkes ned. Roterbar låsehylse gir enkel lengdejustering mellom 270 og 390 centimeter.



Nytt og oppgradert traktordekk

Å arbeide i skogen med traktor kan være utfordrende. Hindringene traktoren skal forsere kan føre til skader og punktering. Nokian TR Forest 2 traktordekk er et nytt og oppgradert produkt. Med flere tiårs erfaring og ny dekkteknologi vil de nye Nokian traktordekkene gi god verdi for lette og mellomstore traktorer i skogbruket.

For å minimere risikoen for dekkskader fra stubber, greiner og steiner har det nye Nokian-dekket en sterk forspenningsstruktur. Gummiblandingen er spesialutviklet for skogbruk. Nokian skriver i en pressemelding at dekket er utviklet for å gi et stabilt arbeid og jevn ytelse i traktoren.

Batteridrevet sitteunderlag

Vi som ikke sitter så mye på jaktposter kan innrømme at vi fra tid til annen fryser selv med de tradisjonelle sitteunderlagene. Hva med et oppladbart sitteunderlag som gir behagelige minner fra sommeren nedentil mens du venter på hjorten? Eller en håndvarmer (muffe) med samme batteriteknologi som gjør at du trekker raskere enn din egen skygge?

Brand manager Daniel Engen i firmaet Heat Experience (www.heatexperience.no) sier at de har flere egenutviklede varme produkter i god kvalitet både for jegere og «terrassefolk». Du kan til og med lade telefonen i sitteunderlaget. Så nå kan du heller ikke skylde på at du gikk tom for strøm når noen ringer for å be deg handle mat på veien hjem.

Sitteunderlag: 699,- Muffe 999,- Veldig lette å bringe med seg, sier Engen. Selges bl.a. hos Magasinet, Milrab.no og Skittfiske.no, og selvsagt på nettsiden.



XORD .no	BAGENE	GNAGDE	STRØM ENER-GISKE	FOLK	NAVNE-DAG 26.08.	RUS-MIDDEL	UKJENT TALL-ERKEN PLATE	BE-FALING	AVTOK
	NÆRE								
TEMA									
ESEL					FØRE PÅ AVVEIER				
LOKAL-SAM-FUNN							SANG-GRUPPE	IKKE VI Å ... VERNE-PLIKTEN	
NUMERAL		GASS RUTINE					TEMA RYDDE		
BINDE-ORD	KV.-NAVN	OPPLYS-NING	HUNN-FUGL MÜN-NING	ASIAT	MAKTER TEMA		BLUNDE PRON.		KORN-SORT
	PULS-ÅRE DAMP				TRESLAG AKTE PÅ		PILSPILL ROKKER		LEGGES-STEIN
MALM			HAY-ØRNENE KRYPE				MYK TEMA		ELVEDAL UT-MERKET
BOLIG-STRØK I VESTRE AKER			LARVENE UTROP				LAGE HEN-TYDE		
MUDDER		OGSÅ KALT				BLANDE UT		FRATOK	
OM-TALTE					ASIATER				

Premiekryssord 7 2021

Vi trekker tre vinnere som får en hyggelig premie av oss. Send alle løsningsordene til: kryssord@skog.no og merk emnefeltet Kryssord 7. Vi må ha svarene innen 22. november. NB: Husk navn og postadresse.

Riktig svar på kryssordoppgaven i Magasinet Skog nr 6 var: **TRESTAMME, SMILEFJES, TENNER**
De heldige vinnerne blant over 230 svar, ble: Tora Bjørg Haugum, Rysstad. Oddgeir Auestad, Ålvundeid. Synnøve Kjos Frank, Ås.

DUSTEX

The bio-based road binder

MILJØVENNLIG BINDEMIDDEL FOR VEG

- Et Borregaard-produkt
- Med tømmerstokken som råstoff (lignin).
- Klimanøytralt-EPD sertifisert
- Ideelt som bindemiddel til nedfresing (stabilisering av bærelag).
- Støvbinding av grusveger/anleggsplasser.
- Kan legges ut med eget utstyr eller ta kontakt for nærmeste spredeentreprenør!

Forhandler

Flatland AS
Transport • Vegservice

Mer info: Tlf. 90 57 00 15 • www.flatland.as

DRAMMENS SLODDEN

Kostnadseffektivt veivedlikehold – fin vei i en fei!

AGRO Teknikk

MESSETILBOD
Stand F-25

GUMMI-INDUSTRI AS
 Arbeidsveien 23 Gulåskogen
 PB 4127, 3005 Drammen
 Tlf. 32 83 29 00 / 90 55 22 32
 Fax: 32830881

GUMMI-INDUSTRI A.S.
 © 90 55 22 32 Drammen

Besøk vår stand på

AGRO
TEKNIKK

Stand C01-09

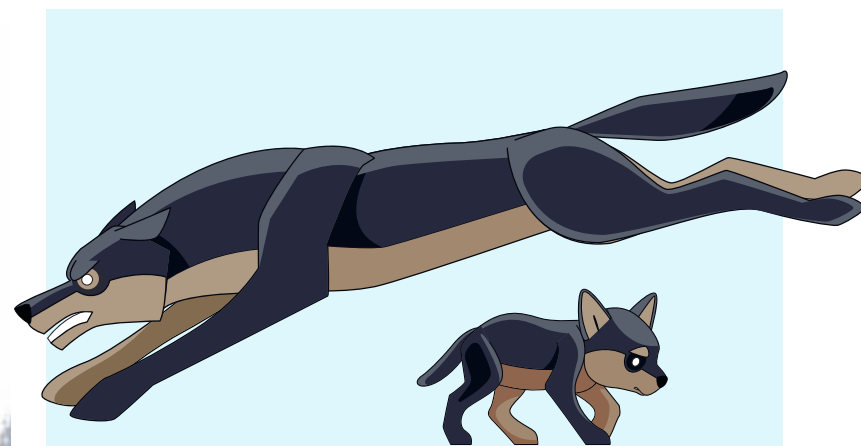


Markedsleder i Europa og Norge



- ✓ Suveren på kvalitet og kapasitet
- ✓ Landsdekkende forhandlernet
- ✓ Maskiner på lager for rask levering

post@krokkasser.no +47 911 90 404



Fødte minst seks ulvevalper

Det ble i sommer bekreftet at ulveparet som ble flyttet fra Deisjøreviret til ulesona i Østfold har fått valper. Nå opplyser Rovdata at det ble født minst seks valper i sommer. Det vet de ettersom Statens Naturoppsyn har samlet inn prøver fra reviret som de har analysert. Reviret, som nå består av minst åtte ulver, befinner seg hovedsakelig i Aurskog-Høland, Indre Østfold, Marker og Nes kommune, skriver lokalavisen Indre Akershus Blad.

JENZ



JENZ CHIPPERTRUCK
Lastebilmontert flishuggeraggregat med direkte drift fra lastebilens motor/kraftuttak, drift fra egen dieselmotor eller begge deler (Hybrid teknologi) Modeller fra 510hk inntil 1280 hk samlet motoreffekt! Kan også leveres med Volvo chassis!



JENZ HEM serie
Flishuggere med drift fra traktorens PTO eller med egen dieselmotor. Montert på hengerchassis med / uten kran. Kan også bygges på lastebilchassis. Stort modellutvalg Motor effekter fra 180 - 770hk. Maks stammediameter 540mm - 800mm.



WOODCRACKER
CL 320: Nytt klippeaggregat for gravemaskin. Kan leveres med akkumuleringssystem. Stort modellutvalg for stammediameter fra 150mm inntil 550mm. Modellutvalg tilpasset gravemaskiner fra 5 - 25 tonn

GITMARK

Magne Gitmark & Co AS - 4790 Lillesand
Tlf. 37 26 89 00 - www.gitmark.no

TALL FRA SKOGEN

873 000

Det norske skogfrøverk tror at furu blir enda viktigere ettersom større deler av skogbruksarealet kan bli mer tørkeutsatt i fremtiden. Det ble plantet 44 millioner skogplanter i Norge i 2020. Av dette var 94 prosent gran og 5 prosent furu, altså rundt 873 000. *Bladet Vesterålen*

43 650

I 2020 ble det gjødslet så mange dekar skog i Norge. Gjødsling regnes som et meget lønnsomt tiltak i riktig stelte bestand på god bonitet fordi det går relativt kort tid, ti år, til effekten kan tas ut ved hogst. *Tall fra Statistisk sentralbyrå, SSB*

1 440

Så mange villrein ble felt på Hardangervidda under jakten i fjor. Årets tall ventes å ligge på samme nivå, men myndighetene påpeker viktigheten av å sende inn prøvemateriale i forbindelse med skrantesyke. Det er stor usikkerhet rundt årets og fremtidens villreinjakt. *Hjorteviltet.no*



90

I 1960 ble det skutt 1 479 hjort i Norge. Høsten 2020 ble antallet for første gang over 50 000. Ofte er to tredeler av avskytingen kalver og ungdyr, og fordi bestanden av store rovdyr er lav i mange av hjortens områder, er den naturlige dødeligheten av hjort også lav. Hvis hjorten overlever første leveår, vil rundt 90 prosent ende opp med å bli skutt. *Nationen*

66,5

Vinteren 2019-2020 ble det påvist 66,5 familiegrupper av gaupe i Norge. Det er en oppgang på 11,5 familiegrupper fra året før. *Rovdata*

8

Råvareressursen returtre er like stor som potensialet for økt hogst i Norge. Ifølge Landsskogtakseringen kan vi fint ta ut 15 millioner m³, og i dag hogges 12 millioner m³. SSB har registrert ca. 2 millioner m³ returtre levert i 2019. Kun 8 % av returtrevirket går til materialgjenvinning, resten går til energigjenvinning. *Byggmesteren.no*

0,1 Statistisk sentralbyrå definerer produktiv skog som arealer som «ved gunstige bestandsforhold i gjennomsnitt per år kan produsere minst 0,1 m³ trevirke med bark per dekar». *Stor norske leksikon*

58,7 Statskog eier ca 58,7 millioner dekar, fordelt på ca. 30 000 eiendommer. Adm. dir. Gudmund Nordtun, *Glommen Mjøsen Skog SA*



7 800

Så mange kvadratkilometer skog er herjet av brann hittil i år bare i California. Det er litt mindre enn hele Rogaland fylke. Høyintensitetsbranner kan ha skadet eller drept flere tusen mammuttrær med høyder over 75 meter. Flere av dem anslås til å være over 2 000 år gamle. *Fremover*

58 497

Så mange treslag finnes det på kloden. 30 prosent er truet, og 142 er allerede utryddet i følge rapporten; State of the Worlds Trees som er laget av Botanic Gardens Conservation International, en organisasjon med medlemmer i mer enn hundre land. *Dagbladet*



Nå kan du bidra til at gamle kjettinger og belter ender som nye produkter. Illustrasjonsfoto.

RETURORDNING FOR KJETTINGER

Både Lilleseeth Kjetting og Nøsted & sender pressemelding på samme dag om at de tilbyr returordning av alle typer kjettinger via sine forhandlere. Stine Lilleseeth forteller Magasinet Skog at de har mellom 50 og 100 steder (forhandlere) som tar imot kjettingene. Har du skogsmaskiner får du et gratis reparasjonssett til 2 000 kroner for leveringen i tillegg til gode priser.

- Det viktigste er trinn to hvor vi utvikler en ny teknologi for flere typer retur ved at kjettinger kan leveres i egne låste containere døgnet rundt, med kvittering og sikkerhet mot tyveri. Vi har jobbet med dette i to år, sier Lilleseeth. Med på forskningen er Klosser Innovasjon, Innovasjon Norge, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet og Telenor. I løpet av neste år skal dette systemet være oppe og gå.

- Bare Lilleseeth Kjetting alene leverer 12 tonn med kjettinger daglig i høysesong. I løpet av bedriftens 74 år har de levert i alt 75 000 tonn med kjetting. Hadde

du lagt alle kjettingene etter hverandre ville det tilsvar en lengde på rundt 3000 km og Norge på langs, skriver Lilleseeth i pressemeldingen sin.

Nøsted på sin side har planlagt i et halvt år, og ifølge Kjetil Aukland hos Nøsted &, tilbyr de alle som leverer et kjettingsett 350 kroner i rabatt ved kjøp av nye kjettinger. I tillegg donerer de 30 kroner per sett til å få bukt med plastproblemene i verdenshavene. Pengene kan blant annet gå til frivillige organisasjoner som renser strandsonen. Du kan levere kjettingene til Felleskjøpet, AK Maskiner og Eiksenterne. 200-250 steder.

- Det er miljøgevinsten ved å spare verden for svært kraftkrevende stålproduksjon som er hovedmålet vårt. Stålet du leverer blir smeltet om i Mandal og andre steder i Norge for å unngå lange transporter som ødelegger mye av klimaeffekten, hevder Aukland.

Nøsted donerer 30 kroner per kjettingpar til tiltak som reduserer skadene ved plast.

JOHN DEERE 5075M

KOMPAKT TRAKTOR MED HØY YTELSE

SKRÅTT PANSER, GIR GOD SIKT FREMMER
Perfekt for arbeid med frontlaster

KORT OG KOMPAKT TRAKTOR
Akselavstand på 2,3 m gir liten svingradius

KLØTSJKNAPP I GIRSPAK
Sparer unødig bruk av fotpedal

ENKEL OG OVERSIKTLIG BETJENING
Får jobben gjort, uten avansert teknologi

JUBILEUMS-TILBUD, FRA
499 000,-
Ekskl. mva, frakt og klargjøring. Begrenset antall.

SPESIFIKASJONER

- 40 km/t 32/16 Power
- Reverser Hi/Lo, 75 hk
- El. hydraulisk v.h. vendegir
- 94 l/min hydraulikkpumpe
- Aircondition
- Luftavfjæret sete
- Passasjerstete
- Dekk 480/70R34 og 380/70R24
- 3 hydraulikkuttak bak
- 2-hastigheters girbar PTO
- Vinduspuser på bakrute
- Roterende varselampe
- Hjørnemontert eksosrør
- Hydraulisk hengerbrems – 2 line
- 8 stk H4 arbeidslys

JOHN DEERE

NOTHING RUNS LIKE A DEERE

 Felleskjøpet

Tlf 72 50 50 50
www.felleskjopet.no

STIHL

STIHL. EMPOWERING PEOPLE.